

eylül - ekim '09
yıl: 1 sayı: 3

bebekler 5 • üç gün masalı 6 • olmadığın 12 • büyük yolculuk-jorge semprun 14 •
sahipsiz şehir korosu 17 • yine bakacak mıyız yıldızlara 18 • sudan bir pazarlık 22 •
şiiirin estetik değeri ölçülebilir mi? 24 • ondalık yalanlar 35 • ayna içinde ayna-michael ende 36 •
dio ed io 40 • momo-michael ende 42 • hapishane notları 44 • esrar dergisi 47 • intelijansiya 50 •
tutanak 52 • söz uçar sözcü ölür 60 • göğü basık ülke 65 • korku ve titreme-kierkegaard 71 •
ruznâme 72 • mum - la chandelle 75 • pinpon hikâye 76

J

bir edebiyat eylemi

ğ (Yumuşakge)
edebiyat eylemi

19 Ağustos 2009

Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Abdullah Faruk Gönüllü

Genel Yayın Yönetmeni
Aykut Ertuğrul

Yayın Kurulu
Abdullah Faruk Gönüllü
Aykut Ertuğrul
Cihad Özsöz
Ömer Faruk Demirel

Tasarım
Ömer Faruk Demirel

Tashih
İrem Ertuğrul

İdare Merkezi
Başkent Bulvarı 204/13
Batıkent/ANKARA
T: 312 385 3300

İletişim
pk.392 beyoğlu / istanbul
heybe@yumusakge.com

Basım
Öncü Basımevi
Kazım Karabekir Cad. 85/2
Altındağ/ANKARA
T: 312 384 3120

Yazı Telif Ücreti
10 TL (Şimdilik)

Abone
abone@yumusakge.com

Kuveyt Türk 44 6039175
Posta Çeki 5874151

takdim

“Yeteri kadar zaman tanındığında hepimizin hayatta kalma ihtimali sıfırdır” diyor Tyler Durden. Biz de kendisine sığınmak isteyen hiç kimseye naz yapmayışıyla meşhur kara toprağa doğru adım adım ilerliyoruz işte. Okurken satırların altına çekilen çizgiler yüzlerimize yerleşti bile. Şanslıysak; bir köşe başında öldürülmeden ya da tüm dünyada canlı yayında gösterilecek bir katliamın dehşete kapılmış figüranlarından biri olmadan, “hasretle beklenen” Türkiye'nin ilk seri katilinin imzasını cansız bedeninde taşıyan kurbanlarından biri olarak kriminal tarihine geçmeden; etrafımızda tombalak suratlı torunlarımız ağlaşırken sıcacık yatağımızda karşılayacağız ölümü. Ama buna henüz vakit var. Ve çok yaşasın Cioran: “Yaşamak, savaşı kaybetmektir.”

Bir edebiyat dergisi çıkarıyor olmanın çeşitli tehlikeleri var; her edebiyat dergisi bu yolda yalnız ve verili bir hafızadan yoksun olduğu için tecrübe kazanarak, bolca hayret ederek yolumuza devam ediyoruz. Mesela bir dergi çıkarıyorsanız ve etrafınız birdenbire size destek olmak isteyen şair-yazarlarla doluvermişse -kayıtlara geçmesi için bildiriyoruz- şiir olmaktan uzak metinler size şiir diye yutturulmaya çalışılabilir (yahut nesir). Genç bir derginin çelimsiz şiirler için en doğru yer olduğunu düşünen ve buna körce inanan edebiyat kamuoyunun bir hediyesi bu bizlere. Genciyle ustasıyla tüm şair ve yazarlara duyurulur ki, bir dergide görünmek pahasına -yaban-a attığınız sizin adınız ve sizin eserinizdir. Bu mesuliyetin altından kalkamayacağını düşündüğünüz eserleri genç dergilere değil çöpe gönderiniz. Bu hem siz, hem okur, hem edebiyat camiası için daha hayırlı olacaktır.

Dergiler ve dergicilerin (dolayısıyla şair ve yazarların) birbirini görmezden gelmeyi, tanımamayı, yeni çıkmış derginin güya rüştünü ispat etmesini korkak bir ihtiyatlılıkla beklemeyi bir marifet sanması ise ayrı bir hayret konusu. Hâlbuki her edebiyat dergisi bir diğerinin yaşam sebebi değil midir?

Edebiyat dergisi edebiyat dergisinin kardeşidir ve böylece tüm edebiyat dergileri kardeşdir. Ğ dergisi ilk sayısından itibaren buna inanıp gereğini yapma derdine düşmüştür. Taşrada ya da merkezde çıkan her dergi görüş ve ilgi sahamız dâhilindedir. Üçüncü sayıdan itibaren başlattığımız “İlk Sayı” bölümünde ilk sayısını çıkaran bir dergiyi sayfalarımızda konuk edeceğiz. Bu sayıdaki konuğumuz Kayseri'den Esrar dergisi. Samimiyetle mesai harcanmış, taze bir nefes taşıyor gibi görünen her dergiye mümkün olduğunca yer vermeye devam edeceğiz.

Bunun için henüz erken olduğunu düşünenler olacaktır ama biz daha önce de söylediğimiz gibi Ğ dergisini bünyemizde yetiştireceğimiz yeni bir ekibe devretmek istiyoruz. Ekip olmak meselesi meşakkatli ve sancılı bir süreç gerektirdiğinden dolayı ne kadar erken başlarsak o kadar iyidir. Bu ekibe dâhil olacak yazarlara kapımızın her zaman açık olduğunu bir kez daha vurguluyoruz. Biz sadece eser yayımlatmak derdinde olanları değil, edebiyatı kendine gaye edinmiş, temiz zihinli gençleri aramıza bekliyoruz.

Çağımız hız çağı olsa da, ebedî ve edebî olana ulaşabilenler ölçülü, ağır ve sabırlı bir yürüyüşü göze alabilenlerdir.

Çöpçü Beppo'ya göre uzun ve sonu görünmeyen bir sokağı umutsuzluğa kapılmadan temizlemenin tek bir yolu vardır: "Bir adım, bir nefes, bir süpürge."

Tekzip: İkinci sayıda Şiirin Baş Ağrısı isimli eser sahibi Ömer Ali Akbulut olarak yazılmıştır. Yazarımızdan ve okurlarımızdan özür dileyerek ismin Ali Ömer Akbulut olduğunu belirtiriz.

Çizim: Kadir Yanaç

bebekler

Ali Seyfi

ağızlara düşen mahrem
yapışkan sakız
boynu kırılmış çiçekler

aleni artık tüm renkler
gökkuşağı haksız
yerden göğe kadar

ten naylondur üç asır
göz korunaksız erimekte ağaçlar
yüz kartondur artık
sahte sabahlar
ki en çok aynalara yansır

bir gel bir git
sağdan soldan altı cihetten
otağı katran hükümdar

sabahın ensesine kuruldu hisar

yerin dibi
gündüzün baykuş
gece karayılan

sövülüp sayılan
gün görmemiş yapraklar

bir damla nefes
zihinlere yayılan
bir çentik kirpik

söz sükûta
gece şiire seher
vakitlerdir
susmayan bebekler

üç gün masalı

Aykut Ertuğrul

-tefrika-

ÜÇÜNCÜ GÜN

"Üçüncü gün, 'Yalnızım' diyerek uyanmış Avcı Muttalip. Önce beyrinde uğultulu akisler oluşturmuş sesi. Ardından yüreğinde ecel çarpıntıları. Dudaklarından bir nefeste çıkan bu kelime, havayla buluşur buluşmaz öyle büyümüş, öyle büyümüş ki başka hiç bir şey göremez olmuş avcı. Ne geyikler kalmış etrafında, ne kovuk mezar. Sadece yalnızlık.

Kalbini tutarak ayağa kalkmaya çalışmış ama başaramamış. Yatıp kaldığı yerde sadece gözlerini hareket ettirebiliyormuş, o da bin bir zahmetle. Ayrılığı, kurtuluşu, hayatı umursamıyormuş bile. Ölmek için dua etmek istemiş, kelimeler gelmemiş aklına. Yalnızlık, pişmanlıktan, ayrılıktan ve ölümden de betermiş. Sanki içinde durmadan fokurdayan ama bir türlü patlamayan bir volkan varmış. Avcı, kederden bitap düşmüş, çaresizce inlerken kendisine doğru yaklaşan bir çift ayak görmüş. Zorlukla başını çevirip ona bakmış. Kızıl saçlı, uzun kızıl sakalları karnına kadar uzamış bir piri faniymiş gelen.

Adam, avcının yanına gelince belli belirsiz dudaklarını kıpırdatmaya başlamış. Duyduğu fısıltılar avcıya Kızıl Çınar'ın yapraklarının hışırtısını hatırlatmış. Adam susunca avcının üç gündür dolup kararan, ağırlaşan kalbi birdenbire hafiflemiş. Avcı Muttalip ayağa kalkmış. Kızıl saçlı adam, o bir şey diyemeden; kendi kendine yankılanan garip bir ses tonuyla konuşmaya başlamış:

'Ey avcı, ben Kızıl Orman'ın ulusu, bir kurşunla acımasızca öldürdüğün kızıl geyiğin yoldaşı, Kızıl Çınar'ın ruhuyum. O ki bana Allah'ın hediyesiydi. O ki bilgeliğimin nişanesiydi. Sen öldürdün onu. Korkma! Korkulacak vakit çoktan geçti. Bil ki artık kovuğumda sana zarar gelmez. Sen cezayı çoktan çektin. Üç gün kaldın burada, geldiğin dünyada 30 yıla bedel. Döndüğünde sen hariç dünyada her şeyin 30 yıl yaşlanmış olduğunu göreceksin. Göreceğin başka şeyler de var... Şimdi sana kovuktan çıkmanın yolunu öğreteceğim ama bir şartım var. Bir daha kan dökmeyeceksin. Söz ver!'

Avcı, kovukta kaldığı üç gün içinde zaten avcılıktan soğumuş olduğu için hiç düşünmeden "Söz!" diye bağırmış. Kızıl Çınar konuşmaya devam etmiş:

"Öyleyse ben yanından ayrıldığımda; her seferinde burada kaldığın günler boyunca sana öğretilenleri hatırlayarak gözlerini üç kere açıp kapayacaksın, sonuncusunda kendini Nuh Aleyhisselâm'ın mezarı başında bulacaksın. Mezarın yanında dallarında rengârenk çiçekler olan bir ağaç var, ismi "Kızıl Orman'ın ziyneti". Hem kovukta, hem ormanda yaşayabilen tek ağaçtır o. Hem bu kovuğun hem de ormanın süsüdür. Eğer şanslıysan sana yapraklarından birini verir. Aldığın yaprağı iyice çiğneyip yuttuktan sonra uykuya dalacaksın. Uyandığında nerede

istersen orada bulacaksın kendini. Dikkat et çok nazlı ve kıskanç bir ağaçtır, kabalığa hiç tahammül edemez” demiş ve bir süre hüzünle avcıyı süzdükten sonra geriye dönüp uzaklaşmaya başlamış. Avcı, gözden kaybolana kadar izlemiş Kızıl Çınar’ın ruhunu. Sonra duyduklarını unutmamaya çalışarak gözlerini kapatmış, ölümü düşünmüş, ikincisinde ayrılığı ve üçüncüsünde yalnızlığı. Üçüncü defa gözünü açtığında bir mezarın yanında bulmuş kendisini. Mezarın ayakucunda ömründe gördüğü en güzel ağaç nazlı nazlı dallarını, yapraklarını titretiyor; adeta Nuh Aleyhisselâm’a şarkılar söylüyormuş.

Yıllarca dağlarda, ormanlarda avladığı ya da avlayacağı hayvanlarla yaşamaya alışmış olan avcı, onları izleyip hayran olsa hatta saygı duysa da, güzel ve narin olarak yaratılanların dilinden anlamıyormuş. Keskin bir güzellikle karşılaşan her ölçüsüz ruh gibi avcının ruhu da sersemlemiş, ne yapacağını bilemez olmuş. ‘Me-me-merhaba Kı-kı-kı-kızıl Orman’ın ziyneti’ diye kekeleyerek konuşmaya çalışmış. Kızıl Orman’ın ziyneti nazlı nazlı avcıyı süzüp gözlerini kapamış ve susmuş. Şimdi tek bir yaprağı bile kıvıldamıyormuş. Avcı çaresizlik içinde bir adım atmış güzel ağaca doğru;

‘Be-ben Kızıl Çınar’ın ruu-hu ile ko-ko-konuştum.’ deyip yutkunmuş ve susmuş. Gözlerini ağacın eşsiz yapraklarına dikip bir süre onu seyretmiş. Kızıl Orman’ın ziynetinin hiç istifini bozmadığını görünce kaşları çatılvermiş hemen. Elindeki tüfeği sıkıca kavramış ve topuğunu sertçe yere vurarak;

‘Ya kendin vereceksin o yaprağı ya da zorla alacağım, seni kendini beğenmiş ağaç seni! Sen benim kim olduğumu sanıyorsun? Sana âşık budalalardan biri mi?’ diye bağırmış ama o konuşurken ağacın zayıf gövdesinin gittikçe uzayıp kendisinden uzaklaştığını ve ulaşılmaması imkânsız hâle geldiğini görünce çaresizce susmuş. Gözyaşını, koluyla silip yere oturmuş. Umutsuzluk, karanlık dolambaçta olduğu gibi yüreğini kuşatmaya başlamışken, gözü bir yetim mezarı kadar sade olan gül kokulu tümseğe ilişmiş. Nuh Aleyhisselâm’ın mezarı diye fısıldamış kalbi ona. Emekleyerek mezara iyice yaklaşmış ve tüm hikâyesini baştan sona anlatmış. Ağlayıp inleyerek insanların ikinci babasından yardım istemiş. O kadar çok ağlamış ve öyle içten niyaz etmiş ki, başı çoktan göklere ulaşmış olan Kızıl Orman’ın ziyneti bile Avcı Muttalip’i duysa acır, bir değil onlarca yaprağını hiç düşünmeden verirmiş. Çünkü hiçbir güzel yaratık, karşısında kendisinden dürüstçe yardım isteyen, büyüklük taslamayan bir adamı geri çeviremez. Gelin görün ki Kızıl Orman’ın ziyneti, avcıyı duymuyormuş. Avcı yalvarırken, o çoktan Kovuğun dışına çıkmış, o sırada Kızıl Orman’ın yaratıklarını sesiyle ve görüntüsüyle büyülemekle meşgulmüş.

Ağaç şarkılarını söyleyedursun, avcı gözyaşına boğulmuşken kalbinde titreyen yeni bir sesle irkilmış. ‘Kalk!’ diyormuş ona ses. ‘Kalk ve bu yaprakla kaderine yürü oğlum.’ Büyülenmiş gibi ayağa kalkmış. Kalkar kalkmaz, tam mezarın ortasında duran iki küçük yaprak parçasının göz alıcı parlaltısını görmüş. Heyecanla uzanmış. Yaprığın birini ağzına atıp çiğnemeye başlamış. ‘Evim’ diyebilmiş sadece. Vücudu yavaş yavaş kaybolurken Avcı Muttalip, son kez Nuh Aleyhisselâm’ın mezarına bakmış ve el sallayarak veda etmiş ulu peygambere.

Acıyı hissetmiyorum. Ne acı, ne şişlik, ne de başka bir şey. Aslında hiçbir şey hissetmiyorum, bedenimi bile. Aralıksız ve çok uzun süredir yazdığım (ne kadar zamandır?), işaret ve başparmaklarımın uçlarında oluşan tatlı sızı hariç. Yalnız parmaklarım yaşıyor adeta. Yalnız kalemi tutan parmaklarım. Şimdi öyle hafifim ki. İstedğim zaman orada ve yine isteyince burada olabileceğimden eminim. Uzun zamandır taşımak zorunda olduğum kamburu sırtımdan çoktan attığımı hissediyorum. Kızıl Orman'ın ziyneti gibi gövdemin uzayıp diğer âleme yolculuğa başladığını hissediyorum. Avcının yutmak üzere olduğu yaprağın damağında bıraktığı ekşimsi ve buruk tadı hissediyorum. Kızıl Orman'da Kızıl Çınar'ın yanında açıyorum gözlerimi. Onun yaşlı, kıpırtısız gözlerine bakıyorum. Ondand zorla almaya çalıştığım bilgeliğin, yaprak uçlarına kadar her lifinde dolaşmaya başladığını hissediyorum. Benimle konuşuyor. (Benimle konuşuyor mu?) Uzun uzun dertleşiyoruz, kaderi anlatıyor bana. Uzun yaşamanın ölümsüzlük olmadığını, ölümün ayrılık olmadığını anlatıyor. Sonsuzluk uzak değil, sonsuzluk andır diyor. Hangi an olduğunu sen bilirsin diyor. Aynı anda ikimizin de gözlerinden bir damla yaş, Kızıl Orman'ın kıpkızıl toprağına düşüyor. Kızıl Çınar silinirken, tanıdık bir hastane koridorunda buluyorum kendimi. Heyecanlı adımlarla bir odaya doğru ilerliyorum. İçeri girer girmez gözüme çarpan güneş kutluyor beni. Gözlerimi kırıştırıyorum. Işığa alışınca onu görüyorum. Teriyle ıslattığı saçları alnına yapışmış. Esin! Ne zaman yeni bir şey öğrense ela gözlerinde eşi bulunmaz parıltılar oluşur. Yorgunluk ve acının bulutlarına rağmen yine de öyle. Eşi bulunmaz! Ellerini uzatıyor bana. Avuçlarını dua eder gibi açmış, arasında cennetten gelen bir hediye. Gözleri açılmakla açılmamak arasında titreyen kararsız bir bebek yüzü. Kollarımı uzatıyorum, beceriksizce kucağıma alıyorum onu. Hayretle izliyorum. Yüreğim kabarıyor, kabarıyor, kabarıyor. Güçlü olmalıyım, geriye itiyorum tüm zayıflıklarımı. BEN BABAYIM! Gülümsemeye çalışıyorum. Onu ait olduğu yere bırakıyorum. İncitmekten korkarak ikisini kucaklıyorum. Birbirine karışmış kokuları büyülüyor beni, irademi yerle bir ediyor. Bir damla gözyaşı Esin'in boynuna düşüyor. Sonra bir damla daha. Sonsuz mutluluk... Ağlamaya başlıyorum. Ağlıyorum, ağlıyorum.

Sonra birden!

Kanlar içinde yerde yatan iki ceset. Gözlerim kan çanağı. Evimin duvarları kan. Evimizin. O! Oğlum. Esinin kollarında yine, gözleri açık. Acı! Yaklaşıyorum, yaklaşıyorum, yaklaşıyorum, o parıltıyı arıyorum. O her zamanki parıltıyı. Boşluk. Oğlum kollarıma alıyorum. İncitmeye korkuyorum. Kucaklıyorum, kokluyorum. Cennet kokusuna kan kokusu karışmış. Hayret ediyorum. Karanlık! Hayret ediyorum. Karanlık! Çıglık atıyorum! Mavi gözlerine kan bulaşmış. Çıglık atıyorum. Esin'in kucağına bırakıyorum onu usulca. İkisini birden kucaklıyorum. Kokluyorum. Göğsüme bastırıyorum. Gözyaşlarım kıpkırmızı, kapkara; Esin'in cansız, kıpırtısız boynuna düşüyor. Karanlık, çıglık, acı, acı, acı! Sonsuzluk. Sonsuz acı...

Yerde titrerken kendime geliyorum. Ellerimi az önce bilinçsizce parçalayıp kanattığım yanaklarımda buluyorum. Susuz kalmış köpekler gibi masaya koşuyorum. Kâğıdı yalar gibi yazmaya devam ediyorum.

Kalem.

Çizim: Mustafa Yaşar

Gözlerini açtığı anda kendini köyünde, bıraktığı gibi duran evinin kapısının önünde bulmuş Avcı Muttalip. Karısının, artık koca birer adam olmuş oğullarının babalarını nasıl karşılayacaklarını düşünerek tahta kapıya vurup beklemiş. Bir adım geriye çekilip, 'Ben geldim' demiş gülerek. Sonra ses tonunu beğenmeyip bir adım daha geriye gitmiş 'Geldim işte' demiş. Fazla uzaklaştığını düşünüp bir adım ilerlemiş ve 'Benim Avcı Muttalip' demiş. Kapı açılmayınca 'duymadılar herhâlde' diyerek bir kere daha kapıyı çalmış. Yine açılmayınca, evde olmayabilecekleri akluna gelmiş. Birdenbire dudaklarında muzip bir gülümseme ile kapının yanındaki iri taş parçasını kaldırmış ve gülümsemesi dudaklarında büyürken elindeki anahtar, anahtar deliğine sokup kapıyı açmış. İçeriden gelen hastalık ve küf kokusu Avcı Muttalip'in yüreğini hafifçe sızlatsa da umudunu mağlup edememiş. Kendisini bir hırsız gibi hissettiği evinin odalarını tek tek aramaya başlamış. Yatak odasına girdiğinde, bembeyaz saçları, hastalığın ve otuz yılın eritip, bitirdiği vücuduna rağmen karısını ilk görüşte tanımış. Uyandırmamaya çalışarak yanındaki sandalyeye sessizce oturmuş. Saçlarını okşamış, nefes alıp verişini dinlemiş, göz kapaklarını, kirpiklerini, seyretmiş. Sonunda dayanamayıp, zayıf, kırık ellerini kendi güçlü avucuna alarak dudaklarına götürmüş ve minicik bir öpücük kondurmuş. Karısı gözlerini aralamış. Muttalip, bir süre ne yapacağını, ne diyeceğini bilemez hâlde karısının tepkisini beklemiş. Karısı, onu görünce ölüm döşeğinde bir hasta ne kadar heyecanlanabilirse o kadar heyecanlanmış. Bir mucize ile karşılaşmış gibi bakıyormuş Avcı Muttalip'e.

'Oğlum' diye inlemiş. Parmaklarını Avcı Muttalip'in yüzünde okşar gibi gezdirirken yanaklarını, dudaklarını, gözlerini, burnunu elleriyle görüyormuş gibi yoklamış.

'Oğlum döndün demek.' Avcı, o anda kendisine üç gün gibi gelen sürenin aslında otuz yıl sürdüğünü söyleyen Kızıl Çınarı'nın sesini duymuş. Kararsızlık dilini bağlamış, sadece karısını izliyormuş.

Avcı Muttalip'in karısı, sevinç ve yaşlılığın beraberce titrettiği incecik sesiyle 'Geldin ya, seni dünya gözüyle bir kere daha gördüm ya, öldüğünü öğrendim ya artık başucumda beni bekleyen Azrail'e gönül rahatlığıyla teslim olabilirim.' demiş. Avcı karısının ölmek üzere olduğunu bu dünyada çektiği acının kocasını kaybetmekten fersah fersah fazla olduğunu anlayınca, dilinin ucunda dolanan gerçeği tek bir yutkunuşla yutuvermiş.

'Geldim anne' demiş çırpınan yüreğine söz geçirmeye çalışarak. Karısının elini bir kez daha dudaklarına götürüp bu defa bir oğul gibi öpmüş onu.

'Biliyordum, söylediklerinde inanmamıştım, benim oğlum kardeşini öldürmez demiştin. Onlar bir elmanın iki yarısı. Babalarının emaneti onlar birbirlerine demiştin. Gördün mü iftira atmışlar kardeşine. O nerede oğlum, Kızıl Orman'dan dönmedi mi? Onu Kızıl Orman'da görmüşler oğlum, babamı arıyorum diyormuş soranlara, bulmuş mu babanızı?' diyerek soran ve fakat görmeyen gözlerle avcıya bakmış.

'Geliyor anne, bekle o da geliyor. Biraz daha bekle, sabret, iyileş olmaz mı? Kızıl Orman'ın ziynetinin altın renkli yapraklarından verdim ona. Bir nefes sonra burada, bekle.' diye gittikçe çoğalan bir telaş içinde yalvarmış avcı.

'Artık çok geç oğlum, yaradana niyaz etmiştim. Kaybettiklerimin birini bari göster öyle al canımı diye. Seni gönderdi bana. Yaklaş annene, son kez öpeyim mavi gözlerinden' demiş ve avcının kara gözlerinden öperken son nefesini vermiş.

Avcı, acıdan uğuldayan zihninde üç gün içinde hem oğullarını, hem biricik karısını kaybetmenin ağırlığıyla ezilmiş.

Meğer Avcı Muttalip'in kovukta geçirdiği birinci gün bittiğinde, yani oğulları on yaşına bastığında; mavi gözlü olanı, Allah'ın işiyle güzel mi güzel, soylu mu soylu bir geyiğe dönüşüvermiş. Kızıl Orman'ın hamisine yoldaşlığa seçilmiş. On uzun yıl boyunca geyik suretinde o dağ senin, bu orman benim deyip, Kızıl Çınar'a yarenlik etmiş. Öyle güzelmiş ki, ünü yedi düvele ulaşmış, yedi düvelin avcılar peşine düşmüş mavi gözlü geyiğin. On yıl boyunca kimse başaramamış onu tuzağa düşürmeyi. Anasından Avcı Muttalip'in hikâyelerini dinleyerek büyüyen ve ününe talip olan diğer oğlu müstesna. Avcı Muttalip avını öldürürken ona nasıl müdahale edemediyse, kardeşinin kanına susayan oğlanın, mavi gözlü geyiğin kalbini sökmesine de öyle müdahale edememiş kızıl Çınar. Yirminci yaşına kardeşinin kanıyla girmiş avcının katil oğlu. Hasret kuyusunda oğullarını seyretmiş, koynunda uyuduğu mavi gözlü geyik de kendi masum oğluymuş meğer Avcı Muttalip'in. Kardeşinin kanı ile kirlenen avcı oğul, utancundan annesinin yanına bir kere bile gelememiş. Yalnız ünü insandan insana, dilden dile, şehirden şehire dolaşıp durmuş. Duymak, inanmak istemese de annenin yüreğine de düşmüş acı haber. Kor olmuş yakmış avcı Muttalip'in karısını. Otuz yılda yaşadığı acılar, ayrılıklar sonunda yatağa düşürmüştü onu.

Avcı Muttalip karısının, çektiği acılardan ağırlaşmış bedenini, kendi gözyaşlarıyla yıkayıp evlerinin önündeki bahçeye gömmüş. Karısının mezarının üstüne boylu boyunca uzanıp, günlerce aç susuz yas tutmuş. Kırk gün boyunca kılını kıpırdatmamış. Ne hissedeceğini, ne yapacağını, neye tutunacağını şaşırılmış bir hâldeyken karısının son sözlerinin kulaklarında çınlamasıyla ayağa kalkmış. Kızıl

Orman'da kaybolan bir oğlu olduğunu hatırlamış. Ona merhamet duyacak birini bekleyen çaresiz oğlunu aramaya karar vermiş. Nuh Aleyhisselâm'ın hediyesi olan yapraklardan ikincisini çıkarıp ikiye bölmüş. Yarısını karısının başucuna özenle gömdükten sonra diğer yarısını ağzına atıp çiğnemeye başlamış. Toprağı kazmak için kullandığı tüfeğinin tozlarının uçuşup, silikleşmeye başladığını görünce 'Kızıl Orman' demiş hafifçe.

O gün bu gündür, oğlu babasından yaşlı iki avcı ellerinde tüfekleriyle Kızıl Orman'da birbirlerini arar durmuş.

Kalem elimden düşüyor. Boş gözlerle önümde birikmiş kirli(cümleler) kâğıt koçanına bakıyorum. Kargacık burgacık yazım, baktıkça yabancılaşıyor bana. Kâğıtta yazanları baştan sona başıra başıra okuyorum. Bekliyorum. Etrafımı inceliyorum, ellerimi, kalbimi... Ne şifa bulabiliyorum, ne ölüm. Her şey aynı!

"Ölümsüz acının canı cehenneme!"

Yaşam, zaferini kutluyor içimde bir yerlerde. Bildiğim tüm lanetleri okuyorum ona.

Yeni bir sabah olanca kızılığıyla odama doluyor. Pencereden dışarıya, kızarmış gökyüzüne bakıyorum.

"Karımı ve oğlumu alırken maharetli olan parmaklarına ne oldu?" diye fısıldıyorum hınçla. Yüzüm kızıyor. Dilimi usulca damağıma yapııştırıp susuyorum.

Kirlettiğim kâğıtları ateşe veriyorum bir çırpıda. Pencerenin dibinde duran kararmış tencerenin içine bırakıyorum. Kızıl alevlerin içinde titreyen Kızıl Orman'ı görüyorum. Son harfine, son ağacına kadar yandığından emin oluyorum. Tencereyi elimde tartıyorum. İçindeki külleri alışkın bir hareketle odanın içine savuruyorum.

Havada uçuşan kül tanelerini izliyorum uzunca bir süre. Karnımın acıktığını fark ediyorum. Mutfağa gidip ekmek ve başka şeyler yiyorum. Masamı pencere kenarından alıp, duvar dibine doğru yaklaştırıyorum. Oturuyorum, aynayı duvara ne zaman astığımı hatırlamaya çalışıyorum. Başaramayınca vazgeçiyorum. Aynada yüzümü seyrediyorum. Sağ omzumun üstünden yere atılmış bıçağı görüyorum. Beynimde benzersiz ve alışıldık bir karıncalanma ve kaşıntı hissediyorum. Yüreğimin dibinde kaynağını tam olarak bulamadığım bir suçluluk duygusu filizleniyor. Benzersiz ve alışıldık...

Öne doğru eğilip gözyaşlarımın yanaklarımda yaptığı izleri inceliyorum. Uzanıp kendi yanaklarıma dokunuyorum. Harfler gözümün önünde uçuşmaya başlarken ucu kanlı bıçak soluklaşıp, görünmez oluyor. Kalemi elime alıp yazmaya başlıyorum.

"İnsan doğarken ağlar ve yeterince ağladığında ölür."

-son-

olmadığın

Cihad Özsöz

şakağım çeker
köpüklerin kokusuna sığınırım
yolumu açar üç başka yerli
yürümeyi unuttuğum zamanları ve
göğsümde yiten yetileri düşünür
korkarım camların derin şeffaflığından
yersiz esinti sürükler sürtük zamanlara

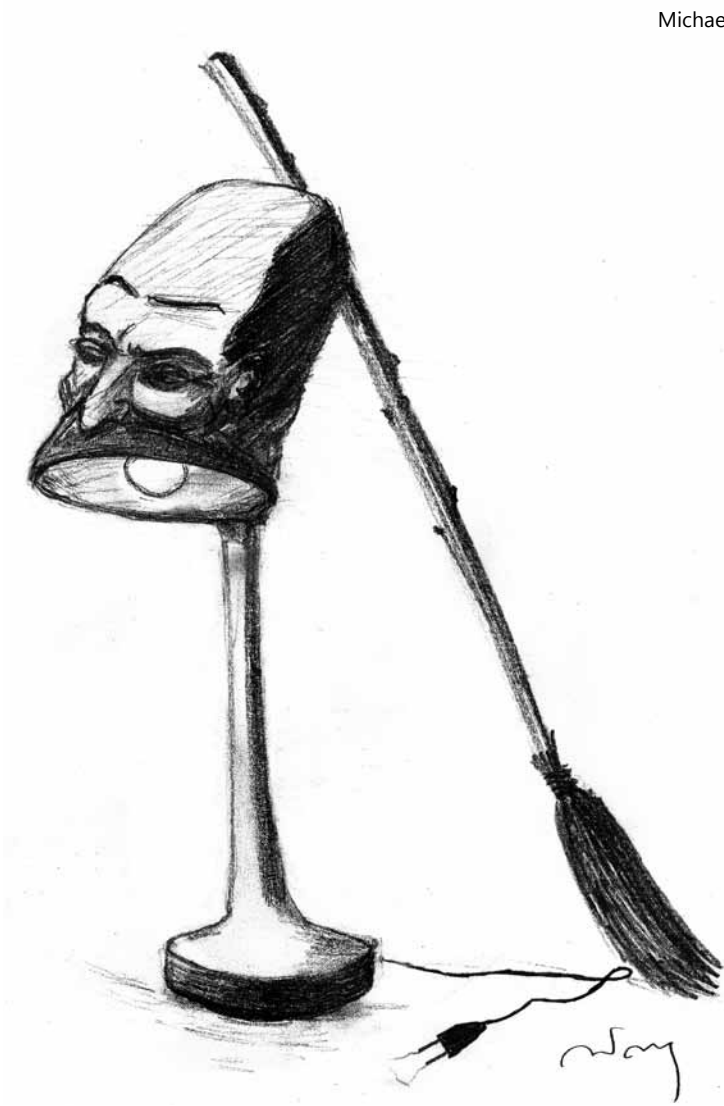
unutup dalar bazıları uykuya:
duvar ne kadarsa merdiven de o kadar
her basamağı bir sene sayarak
sessizce geçemem iklimlerden
susturamam bu kovuk gece doğar
birlikte anılırız aziz sanılarak

teker teker
bilinmez mısraları kanatırım
önce meçhul gözyaşları okur gizi
dürüst ve yaralayıcıdır zaman yine
milyonuncu kez geceyi öldürür
kulağıma tıkarım güneşi utanmadan
kuru bir bakış anlatırım soranlara

kopar ve meyleder korkuya
kıyamet kılıklı hadsiz yargılar
uyku suyu unuttur dudaklar kurak
yaşamak zor gelir oturduğum yerden
her adımda toz bulutu yağar
davetsiz gülerim hep yanılarak

"Peki ama ne anlatır bu sözcük: Anı? Bunun üstüne kurduğumuz bilinç ne kadar da lime lime. Daha biraz önce söylenmiş, okunmuş, yapılmış olan şey bir an sonra gerçek değildir artık. Yalnızca bizim belleğimizde var olan bir şeydir ve bizim bütün yaşadığımız, hatta bütün dünyamız böyledir. Gerçek diyebileceğimiz şey, o sonsuz küçük şimdiki zaman anıdır yalnızca ve bu da biz onu düşünmek istemediğimizde çoktan geçip gitmiştir. Otuz, yüz ya da bin yıllık hazır bir anıyla daha bu sabah, bir saat önce, bir saniye önce doğmadığımızdan nasıl emin olabiliriz? Kesin bilgi diye bir şey yoktur, anının aslında ne olduğunu ve nereden geldiğini bilmiyoruz çünkü. Ama işin aslı buysa, zaman, bilincimizin zamansız bir dünyayı algılama tarzından ve biçiminden başka bir şey değilse, o zaman niçin ancak yakın ya da uzak bir gelecekte başımızdan geçecek bir şeyin de anısı olmasın?"

Michael Ende

Çizim: Kadir Yanaç

büyük yolculuk-jorge semprun

(Nedim Gürsel çevirisiyle Can Yayınları'ndan)

Abdullah Faruk Gönüllü

Bir temmuz gecesinde hafif, ılık bir meltem esiyor balkonuma, beni serinletiyor. "İçime yavaştan dolan karanlığın tadını çıkarmak için gözlerimi kapıyorum."

"Hayal mi görüyorsun?" diye soruyor Semurlu delikanlı."

"Hayır, tam tersine' diye karşılık veriyorum."

Masanın üzerinde duran kitabın, bir zamanlar pek çok insan tarafından tecrübe edildiği gerçeği kuşatıyor zihnimi. Bu izlenimleri terk etmemeliyim. İyi ama yazmaya nereden başlamalı? Bu sıkıntımdan söz etmek en güzel başlangıç noktası gibi duruyor.

Ancak görünen o ki, Semprun bu sıkıntıyı yaşamıyor. O asıl sıkıntıyı, yazmaya başlamadan 16 sene önce yaşamıştı ve anlattığı yolculuk, teklemesine asla imkân vermeyecek kadar, kişisel tarihinin öncesi ve sonrasının ortasında bir mihenk taşı gibi oturmuştu. On altı yıl içinde mayalanan, demlenen yolculuk; sadece iki durak arasındaki bir tren yolculuğundan ibaret de değildi, bütün bir ömrü o tren yolculuğuna bakarak anlatıyordu yazar. Dediği gibi, o özgürdü ve özgürlüğü onu ancak o yolculuğa götürebilirdi.

Bir vagona, üst üste yığılmış yüz yirmi insan... Kimildayamıyorlar bile ve gece geleceğin ölü bedenlerinin üzerinden geçip gidiyor. Bir başka gün ve bir başka gece... Weimar'daki toplama kampına giden bir adamın yolculuğu bu ve böyle bir tren vagonunda hayatta kalabilmek için ihtiyaç duyduğu en önemli şey, dikenli telle örülmüş deliklerden içeri sızan hava ve susuzluğunu giderecek dış macunu...

Savaşın sonra toplama kampına gelen Fransız kızlardan bir farkım yok aslında bu hikâyeyi okurken. Anıların arasında bir müzedeymiş gibi dolaşıyorum. Biletim elimde, canımın istediği an çıkıp gidebilirim, yarıda bırakabilirim, okumayabilirim. Oysa bu fotoğraflar gerçektir ve bir hafıza tarafından kaydedildi, ama benim için değil.

Aklıma kitapta bahsi geçen kadın geliyor: bir Yahudi. Yazar savaştan hemen önce karşılaşmış ve tesadüfen sonra da karşılaşıyorlar. Yıllarca onun da bu yolculuğa çıkıp çıkmadığını merak etmiş yazar ve cevabını kadının ağlayarak söylediği sözlerden alıyor: "Hayır, sizi hatırlamıyorum.", "Hatırlamadığınıza göre karşılaşmamışızdır."

Yazarın anılarından bahsetmişken; zamanın içinde gezip dururken bu büyük yolculuğu, üslûbun cazibesine kapılıp fark edemiyorum bile. Esasında yolculuğun başında başlayan hikâye sonunda bitiyor, fakat biz bu süre içinde öncesini ve sonrasını, hiç de garipsemeden öğreniyoruz. Geçmiş ve gelecekte anılar, şimdi de toplanıyor.

Belki de zaman gerçekten, bizim hayatı algılamamızı kolaylaştıracak bir araçtan ibarettir, Ende'nin sıklıkla vurguladığı gibi; ya da Safiye Erol'un Ciğerdelen'de bahsettiği gibi, gelecek anılar, havada su zerrecikleri gibi asılı durmakta ve dağılıp bizi kuşatacakları günü beklemektedirler.

"Hiç şüphe yok, izleyenlerin takdiri, düşme tehlikesinin yanında zayıf bir itici unsur. Bunun da ötesinde, zaten gerçek bir ip cambazı, kimse seyretmese de görevini yerine getirmelidir."

Michael Ende

Çizim: Kadir Yanaç

sahipsiz şehir korosu

Muhammed Mücahit Yılmaz

geniş bir yolun üzerinde bakışmış
kaldırımlarına hayaller yükleyip çıldırmışım
evimin ağırlığı yürüdükçe azalırdı
silmedi o gürühtan ismimi Tanrı
isyana niyetli değildim, susardım
hüzünlerin içinde kaybolmadan yıkılmış
bir hataydı seni durmadan bulamayışım

alil bazı şüphelenmeler dibinde
hareketsiz kendisini kurcalar şehir
kaçmayan ne cesurdur ve kalmayan kâfir
olmadığında kıskanır basit bir tepkiyi
gitmeyendir olan ve olmayan bir şaka
bir düşünce, gülemeyendir

ağzındasın bir nehrin tükürülmek üzere
kalbi boğulan ve geceyle birlikte, elleri
gündüzlere tutuşturulup, ihanetin anlamını
öğrenmek için, yorulansın ışıkların
şeytan doğuran nefesinde

batıyoruz umurumuzda olsa da farkı yok dünya
aramıyor, bulmanın bedeli kaybetmek
sancısız bir cümle kuramayıp seni ödüyorum
savunmasız günahım, sahipsiz şehir korosu

özür diliyorlar Tanrım
hayatı şaka sanmışlar
denizi de şahit tutuyorlar

binalar yükseldikçe küçüldü insanlar
direnirsiniz ama suçunuzu da biliyorsunuz

yine bakacak mıyız yıldızlara

Faruk Saim Akhan

"Adamın ona yetişmesini bekledi. Gerçek duygularını gülümsemelerinin ardına saklayıp selamlaştılar."

Necip Mahfuz, Hırsız ve Köpekler

"Şu sağ taraftaki yıldız görüyor musun?"

"Hangisi, parlak olan mı?"

"Hayır. O kutup yıldızı. Onun sağında daha az parlak bir tane var..."

"Evet, gördüm."

"O çoban yıldızı. Zühre yani."

"Sahiden mi?"

"Evet. Sahiden."

Döndüğüm gündü.

Kimseyle konuşmaya, onlara dert anlatmaya yetecek tåkati kendimde bulamamıştım. Adımlarım beni Çocuk Esirgeme Kurumunun önüne getirdi.

Güvenlik görevlisinin şüpheli bakışları altında müdirenin odasına girdim. Selam verdim. Neden uzun zamandır uğramadığımı sordu. Sustum.

"Buraya düşen herkes masumdur. Kimse suçlu olduğu için getirilmez... Bak şu köşedeki ranzanın üst katında yatan Ramazan. Sözde annesini öldürmüş. Koğuşun temizlik işlerini yapar.

"Benim yandaki ranzada yatan Hasan'dır. Alacaklısını öldürmüş diye atmışlar buraya. O da çay işine bakar. Her zaman sıcak çayı vardır. Bir de güzel yapar ki sorma gitsin..."

"Bak az kalsın Mehmed'i unutacaktım... Güya hırsızlık yapmış. Çaldığı da iki ekmek almaya yetmeyecek para. Sesi öyle güzeldir... Dinlemeye doyamayız. Her gece türkü söyler bize. Sağ olsun, kederimizi dağıtır.

"Bir de Semih var. Kavgacıdır ama iyi çocuktur. N'apsın zavallı? Masumum diye kaç defa yemin etti. Sorguda da demiş, inanmamışlar. Atmışlar buraya. Müebbetlik. Onun için gardiyanlar pek bir şey demez ona. Hâliyle biraz şımardı. Çocuk çok genç daha. Ya yirmi, ya yirmi bir... Zor tabii sabretmek."

(...)

"Hoş geldin kardeşim. Allah kurtarsın. Daha fazla rahatsız etmeyelim seni. İstirahat et. Ranza rahatsızdır ama zamanla alışırın. Hadi bakalım, hayırlı geceler."

Evet, ben öldürdüm.

Kavga etmiştik. Çok fena küfürler etti. Evimin önüne geldi, arkadaşlarıyla.

Evet. Dedim ya, tek başımaydım.

Önce tabancamın kabzasıyla ensesine vurdum. Yere kapaklandı. Aniden üzerime atlayınca ne yapacağımı bilemedim. Tetiğe bastım.

Husumet musumet yoktu. Neden altında bir şey arıyorsunuz?

Ne yapayım adam bürokratsa! Sarhoşun biriydi.

Nereyi imzalayacağım? Tamam.

Oldu mu?

"Yine bakacak mıyız yıldızlara?"

"Tabii bakarız. Neden bakmayalım?"

"Tamam."

Sessizlik bir süre sonra gerilmeme neden olmaya başladı. Konuştum.

Müdüre Hanım, Zühre'yi alabilecek miyim?

Hayır mı? Neden?

Anlıyorum. Peki, o zamana kadar her gün görmeye gelsem... Anlıyorum. Morali bozular, buraya alıştı. Peki haftada bir gelsem? Teşekkürler.

Merdivenleri inmek zor geldi. Öylece durdum dış kapının önünde. Güvenlik görevlisinin rahatsız edici bakışlarını fark ettiğimde yürümek zorunluluğu hissettim. Adım atmak o kadar zor gelmişti ki, deniz üzerinde yürüyerek mucize gösteren bir peygamber gibiydim. Her an denizin dibini bulup rezil olabilirdim. Şükür ki bahçe kapısına ulaştım. Dışarı çıktım. Kaldırıma bıraktım kendimi. Yorulmuştum.

Nasıl anlatayım ağabey... Şimdi bunlar toplanmış bizim evin önüne bağırıp çağırıyorlar. Ağza alınmaz küfürlerin bini beş para. Hepsi memur takımından. Ses çıkarmayayım dedim. Zaten meyhaneden de bunlar yüzünden erken çıkmışım. Bir de eve gelip onları peşimde görünce La Havle çekip girdim eve. Baktım bunlar gitmiyor. Işıkları kapattım önce. İyice azdılar. Bütün mahalle ayağa kalktı. Kimse polisi aramıyor. Ne yalan söyleyeyim sınırdan benim de aklıma gelmedi.

Benim eskilerden bir on dörtlü vardı. Dedim şunları korkutayım. Aldım elime kapının önüne çıktım. Meğer onların yanında silah varmış. Beni görünce silahlarına davrandılar.

Kan beynime sıçramış. Gözüm kimseyi görmez oldu. Bir tanesinin ensesine indirdim tabancanın kabzasını. Bunu görünce diğerleri geri çekildiler. Zaten sarhoş hepsi...

Yere yığılan arada kalkmış. Baktım arkamdan çekmiş silahı. Küfür ediyor. Atladım üzerine. Arada bir silah sesi. Sonrasını hatırlamıyorum. Bayılmışım. Diğerleri arabalarına atlayıp kaçmışlar.

Uyandığımda karakolda ifademi imzalıyordum.

"Ne zaman çıkacağım buradan?"

"Çıkmak mı istiyorsun?"

"Yok hayır, ama senle gelmek istiyorum."

"Şimdi değil. Ama az kaldı."

"Baba... Ne kadar az?"

"Bilmiyorum Zühre. Ama az..."

"Neden ama ya?"

"Lütfen Zühre, şimdi uslu bir kız ol..."

"Tamam."

Yolu kısaltmak için orman içinden geçtim. Yol kenarında gözüme, kesilmiş kavak ağaçlarından kalanlar ilişti. Yola en yakın olan kavağın genişçe bir kökü varmış belli ki. Biraz dikkatli baktığımda kesilen ağacın kalan kısmından yeni yeşil fidanlar çıktığını gördüm. Yeşil, incecik ve canlı: Göge bakıyorlardı.

Ormanı geçtikten sonra anayola çıktım. Otostopla şehir merkezine vardım. Arkadaşlarımla buluşacağımız yere gitmem için on dakikam vardı.

Caminin bahçesine vardığımda beni bekliyorlardı. Planı son kez konuşup işimize başladık.

Basit bir kuyumcu soygunuydu. Tenha bir sokaktaki küçük bir kuyumcuyu soyacaktık. Önden ben gidip kuyumcuyu oyalayacaktım. Müşteri gibi davranıp dükkânı kontrol edecektim. İşaretimle onlar içeri girecekti.

Selam verdim önce. Bir kaç yüzüğün fiyatını sordum. Kuyumcu oldukça saf birine benziyordu. Kaçma şansımızı hesapladıktan sonra işareti verdim. "İyi ki" dedim. "İyi ki silahları doldurmamışız. Gerek yokmuş."

Bizimkiler içeri daldıklarında kuyumcunun oğlu da lavabodan çıktı. Silahlar çekildi. Bağırış çağırışlar... Yaralanmışım.

(...)

O mu? O Ali. Kuyumcu soygununda yaralanmış. Arkadaşları kaçmış, bir o kalmış polisinden elinde. Buraya tıkmışlar hemen. Geldiğinden beri konuşmadı hiç. İş de yaptırıyoruz zaten...

Gardiyanlardan öğrenebildiğimiz kadarını biliyoruz biz de. -Buraya düşen herkes masumdur.- O da masum tabii. Kim bilir neden soymaya çalıştı kuyumcu dükkânını... Anlatmaz ki bilelim. İçine kapanıktır. Ama elden ne gelir...

Dedim ya çocuk. Buraya düşen herkes masumdur.

Ya değer ver, ya değer kat!

"SERLEVHA"

www.serlevha.com

sudan bir pazarlık

Selman Bayer

Düz bir ovayla çevrelendim ya,
Çeşmenin başına inmez artık kurtlar!
Ben bir yaranın iyi tarafıyım,
Ekşi aynaların pusuyum ben.

İşte buyuruyorum, bakıp burkulan parmaklarıma ıssız.
Hep yansıyan o ruhum ben gündelikçi sular yüzeyine,
Belki intikam alır gibi boşalan sözümün dinlenilmediği
Meclislerden öteye.

Yarın kelimelerle bir pazarlığa oturacağım; elimi açarak
ve tedirgin.
Şimdi ne secde ediyorlar ne de bir şadırvana akıyorlar
imgeler,
Yarın ne olacaksa olacak ve ben bir pazarlığa
oturacağım.

Şimdi üç kere su götürüyorum hincimin sapağına
Ağzımda mırıldanan saka kuşları
Ellerim nasır tuttuysa Dünyaya kösnüdüğümdendir
elbet
Doğru değil bir zanaat eriyle hempa olduğum
Dinleyin, Şu laleli İstanbul kadar kim aldı ki aklımı?
Ama yine de bitmiş değil işte.
Yarın ne olacaksa olacak ve ben bir pazarlığa kurban
edeceğim her şeyi.

Yine de biliyorum, diyorum.
Kelimelerle anlaşamam ne olacak!

Lalenin güzelliği değil
İnsanın insanlığı bizi kurtaracak...
...
İnandım
Ve
En tenha kıyasına vurdum yolumu...

“ Benim adaleti sağlamak için Güç'e ihtiyacım var' diye bağırdı diktatör. Alnındaki kurşun yarası yeniden kanamaya başlamıştı. 'Ama Güç'e sahip olmak için haksız yollara başvurdum. Gerçi onu isteyen kişi kim olursa olsun, aynı yoldan gitmek zorundadır. Zulme son vermek istedim ve buna karşılık beni engellemek isteyenleri zindana atıp yok etmem gerekti. İktidarı feshetmek için iktidarı uygulamak gerekir. Sefaletten uzaklaşmak için sefaleti uyandırmak gerekir. Savaşı imkânsız hâle getirmek için savaş çıkarmak gerekir. Dünyayı kurtarmak için dünyayı yok etmek gerekir. Güç hakkındaki gerçek budur işte! ”

Michael Ende

Çizim: Kadir Yanaç

Şiirin estetik değeri ölçülebilir mi?

-soruşturma-

Sorular:

Bugün şiirin estetik değeri konusunda belirli bir anlaşmazlık söz konusu. İki farklı insandan, aynı şiir ya da şair hakkında iki farklı estetik beğeni yargısı almak mümkün oluyor. Şiirin hissi bir tecrübe olduğu gerçeğini göz ardı etmesek de, herkesin değerlendirmesinde bazı kıstasları temel aldığına inanıyor ve merak ediyoruz:

1. Sizin beğeni kriterleriniz nelerdir?
2. Sizin beğeni kriterlerinize uymayan metin, şiir sayılabilir mi?
3. Ortak bir beğeni kıstası tesis edilebilir mi?
4. Siz bir dergi çıkarıyor olsanız ve önünüze şu aşağıdaki şiir gelse, değerlendirmeniz ne olur? Neden?

"YAKARIŞ

Su
Su bize su

Dev gibi denizler var göğsümde
Martılara su

Ateşi geçerek giderek güneşe
Martılara su

Alev soluklu umutlar
Martılara su

Bir kızgın çöl var içimizde
Su su
Martılara su"

Not: Bu şiir Nuri Pakdil'in yayın yönetmenliğini yaptığı Edebiyat Dergisi'nde (Haziran-Temmuz 1969 yıl:1 sayı:5-6) Reşat Öznacar imzasıyla yayımlanmıştır. Ancak soruşturmaya katılan kişilere şiir hakkında isimden ötürü herhangi bir yargı oluşmaması için bu bilgiler verilmemiştir. Anlaşılacağı üzere bu soruşturmanın hedefi kimseyi ters köşeye yatırmak değildir. Sadece isimden bağımsız okunabilecek bir şiir seçmemiz gerekiyordu ve bu pek tabii bizlerden birinin şiiri olamazdı. Ahlaki olan biz dâhil kimsenin tanımadığı bir şairin şiirini kullanmaktı. Soruşturmamıza katılan ve bize katlanan değerli dostlarımıza teşekkür ediyoruz.

Cevaplar:

Ali Haydar Haksal: *Yedi İklim Dergisi Genel Yayın Yönetmeni*

1. Yirmi iki yıldır bir dergi çıkarıyoruz: Yedi İklim. Bu dergi, zamanı içinde iyi şiire yer verdi, vermeye devam ediyor. İyi şairler çıkardı, iyi şairler ve iyi şiirler çıkmaya da devam edecek... Böyle bir sorunun cevabı, büyük bir birikimi olan Yedi İklim dergisidir. Son dönem kuşağına bir göz atılırsa; bu, anlaşılır. Büyük şiir medeniyeti ve izleğinde olan bizlere böyle bir sorunun sorulması doğru değil. Her dönemin yapı bakımından tarzı farklı olabilir. Yunus'u Fuzuli ile çarpıştıracak değiliz. Şeyh Galib, Yahya Kemal, Necip Fazıl, Sezai Karakoç, Cahit Zarifoğlu, Ahmed Hâşim, Cemal Süreya, Turgut Uyar, İlhan Berk, Ebubekir Eroğlu, Arif Ay, Kâmil Eşfak Berki, Hüseyin Atlansoy, İhsan Deniz, Necat Çavuş, Ali Günvar, Cevdet Karal, İbrahim Tenekeci, Zafer Acar, Osman Hakan A, Seyhan Erözçelik ve daha nice şairleri olan bir milletin şiir kriteri ne olabilir. Şiir ses midir, dize midir, şiir şiir midir? Her ne ise, konuşulan şiirse şiirin iyisi şiir olarak belirir. Adını anamadığım, anmam gereken binlerce şairi var geleneğimizin. Güçlü şiiri. Her şairin poetikasından yola çıkarak binlerce şiir tarzından, sesinden mi söz edeceğiz.

Şiiri anlayan bilir, bilen bilir. Bu tarz sorular sanki birileri bir sınamaya çekiliyor gibi oluyor. Diğer sorularınıza cevap veremeyeceğim. Sınav masasında değiliz. Şahsi bir durumu kritik etmiyoruz.

Benlerle hareket etmiyoruz. Şiirin ortak zevkleri nedir onlarla yola devam ediyoruz.

Cihat Duman: *YeniYazı Dergisi Yayın Kurulu'ndan*

Biraz da estetiğin yarı sahasına giren sorularınıza daha çok estetik felsefesi okumalarımın dikkatimi çeken bilgilerle cevap vermek isterdim. Fakat böyle bir tutum, bu soruşturmanın amaç ve kapsamını aşmam demektir. Bu sebeple; ayda on küsur edebiyat dergisi takip eden, yeni çıkan şiir kitaplarının hemen hemen yarısını edinen ortalama bir okur gibi cevap vereceğim. Yine de belirtmeliyim ki estetik gibi bir alanda büyük laflar etmekten de Allah'a sığınırım.

1. Okumaya başladığım şiiri, daha ilk mısradan bırakmamam için bazı ölçütlerim var. Hiç kimsenin, şiire ayırdığım vakti ziyan etmesine göz yummamam. Bu sübjektif ölçütleri kısaca paylaşmak istiyorum.

a) Anlatımcı (narrative) bir şiir olmalıdır okuduğum şiir. Kendi Ben'ini merkeze alan şair bundan kuvvet alarak anlatmalıdır derdini. Burada şiirin belli bir anlam taşımamasını kastetmiyorum. Var olan iki sanat kuramından birini yadsıdığımı söylüyorum. Yansıtma kuramının açıkladığı, nesnelere taklidi modern zaman açısından iflas etmiş bir durumdur. Bu yüzden anlamlı olsun veya olmasın modern bireyin gevezeliklerini(son zamanlarda buna "çıkılmaz" diyorlar) bana duyuran şiiri okurum.

b) Şiirin ritminde aksama olmamalı. Kendi sesini yakalamış şairlerin şiiri daha cazip geliyor. Kimisi bunu gizli ölçüyle kimisi de gizli kafiye örgüsüyle yapıyor. Ölçü ve kafiye kesinlikle şiirde sırtmamalı. Anlamı en iyi taşıyan ölçü veya kardeş heceler bir araya gelmiş olabilir. Dert değil. Önemli olan ilk bakışta bu durumun çaktırılmamasıdır. Anlaşılmaz şairler Zarifoğlu ve Ece Ayhan'ı efsane şair yapan şey, arabeske gerek duymayarak çektikleri acıları direk şiirin ritminden okura enjekte etmeleri değil midir?

c) Cemal Süreya'nın da belirttiği gibi her iyi şiir mutlaka bünyesinde bir damla humour taşır. Şegel buna mantıksal güzellik diyor. Okuduğum şiirlerde rastladığım ironik ifadeler beni kendimden geçiriyor. Bu tarz yazan bir şairin adı geçen dergiyi veya kitabı düşünmeden alırım.

d) Hem şekil hem de muhteva bakımından zekice bulduğum şiirleri sonuna kadar okurum. Fakat bu durum şova dönüşmemiş olmalı.

e) Son olarak şiirde günlük hayatta kullanılan veya insan yaşamını bir şekilde etkileyen birçok nesne/durum girmelidir. Söz gelimi içinde, internet, trafik, borsa, cep telefonu, büyük şirket isimleri, markalar, vb. olan şiirlerde kendine has bir sahiçlik olduğu kanaatindeyim. Düşünsenize: Şiirlerini elektronik posta yoluyla dergilerde yayımlayan bir şair, hiçbir şiirinde internet kelimesini, elektronik posta kelimesini kullanmıyor. Yalnızlığın sonunu getiren cep telefonu, şiirde yer bulmuyor. Ne kadar tuhaf?

2. Yukarıda kısmen saydığım beğeni kıstaslarıma uymayan bir metin gerçekten de şiir olabilir. Şiir diye yazılan bir metin yazılması veya alenileştirilmesi en az "bir okur"a sahip olduğunun kanıtıdır. Her ne kadar bu "bir okur", onu yazan şair olsa da sırf bu yüzden var olan metin şiirdir. Şiirsel faşizme de karşıyım yani. Zevkler gitgide çoğalıyor. Saygı duyulması gereken birçok tarz üretiliyor. Ki post modern sanattan bahsedilen şu zamanlarda, bölünüp parçalanmak, ürünü öne çıkartma yöntemleri, beğenin karakterizasyonu yukarıda söylediğim şeyi doğruluyor. Ayrıca yazar odaklı bir eleştiri geliştirilecekse; genç (ya da çocuk) şairlerin metinleri tarafımda iyi niyetle karşılanıyor. İstem dışı bir ünsiyet oluşuyor şiirlerine.

3. Sadece bir tane edilebilir. Yukarıda yazdıklarımı da unutacak olursak: Koklayınca mis gibi gelenek kokan ama muhteşem bir yeni görüntüsünü haiz bir şiir lezzetlidir kanımca. Herkes bir dilim almak ister.

4. Dergimde bir tekerleme köşesi olması hâlinde "yakarış" adlı şiiri yayımlardım.

Hakan Arslanbenzer: Fayrap Dergisi Yönetmeni

“Beğeni kriteri” çelişik bir ifade. Beğeni yani zevk, çünkü, hem anlaktır hem kişiseldir. Aynı insan bile farklı zamanlarda belli bir şeyden aynı zevki almaz. Bugün hoşlandığınız bir şeyden yarın hoşlanmayabilirsiniz, ya da tam tersi. David Hume bunun için “Standart of Taste” makalesini yazmıştı. Kant’ın da zevki bir standarda kavuşturma konusunda ciddi gayret sarf ettiği malum. Yüzlerce, belki binlerce benzerinin yanı sıra... Modern dönemde en geçerli anlayış Kantgil anlayıştır; Kant ve Rahip Bremond yahut Paul Valéry gibi türevlerinin anlayışı.

Kant estetiğini, beğeni kriteri gibi şeyleri bir tarafa bırakmamız gerektiğini düşünüyorum. Beğeni yani zevk, bir şiirin niteliği konusunda bize birçok şey söyler. Ama o şiirin doğru şiir, olması gereken şiir, söylenmesi gereken şiir olduğunu belirleyemez. Zulüm karşısında, mesela, beğeni alçaklığa dönüşür. Zulüm karşısında söylenmesi gereken bir şiir vardır ve bu okuyucuya zevk veren bir şiir olmayabilir.

Bazı insanlar kendilerini çok akıllı sanıyorlar. Belli retorik kalıplarda yazılmış şeylere şiir, geri kalanlarına manzume filan diyorlar. Ama o manzumeler o şiirleri ezip geçiyor sonra, o şairler o manzumecilerin etkisinde kalıyor. Şiirde, bir şiirin belli bir zamanda belli bir dergide, kitapta yayımlanmasının ölçütü şairanelik, şiirsellik, beğeni kriterlerine uygunluk olmamalıdır. Şiirin o güne, o yere ait olması, okuyucuda etki uyandırması, doğru söylemesi, güçlü tespitler ve sıkı eleştiriler yapması, dilsel ve kurgusal tutarlığa ve bütünlüğe sahip olması (tutarsızlığı anlatan bir şiirin ifade tutarsızlıkları içermesi de tutarlıktır), inançlı ve inandırıcı olması gerekir. Ölçütler bunlardır. Bunun dışında şiir yoktur. Bunun dışında kalanlar geçmiş şiirin hatıralarından ibarettir. Güzel yazıyor olabilirsiniz ama Haşim gibi ya da Karakoç gibi yazıyorsanız önemi yoktur.

Verdiğiniz şiir herşeyden önce avatsız bir şiir. Okunamayan. Su, su bize su... diye başlayan bir şiiri okuyamayız. Fonetik olarak cılız bir başlangıç. Saçma ey göz eşkten gönlümdeki odlare su... diye başlayan bir şiir varken, 500 sene önce söylenmiş yazılmışken, fonetik olarak mükemmelken, sizin verdiğiniz gibi bir metne girişmek okuyucuyu küçümsemektir, bir yandan. Diğer yandan kendi içinde bir senaryosu bile yok metnin. Ateş, alev... dev gibi denizler, kızgın çöl... göğüs, iç... gibi retorik eş anlamlılar ve tekrarlar da inanılmaz derecede sıkıcı. Bunu yazan 15 yaşında bir delikanlıysa gayreti ve hissiyatı bakımından desteklenebilir, günümüzün şiirini okumaya mecbur edilmek kaydıyla. 18 yaşını aşmışsa çek kuyruğunu, bir daha düzelmez. Bu tür şeyler yazmak onda zevk hâline gelmiş demektir çünkü, zevk ve alışkanlık. O da düzelmez. Çünkü kendinden memnuniyet şiir için olabilecek en çirkin hastalıktır. Büyük şairler bile yazdıklarını yeterli gördükleri anda tekrara ve saçmalamaya başlıyorlar. Bu metnin yazarı yaşlı biriyse hoş görülebilir, ama gençse önce bir dışarı çıkmasını, sonra da ömür boyu dönmemesini sağlamak lazım.

İdris Ekinci: *Aşkar Dergisi Editörü*

Soruşturmanın genel başlığındaki soru için, şiirin estetik değerinin ölçülebileceği cevabını verebilirim. Yalnız bu ölçü, bilimsel bir katıyet arz etmez. Bilimin ve göreceliğın ortasında öyle naif bir çizgidir ki bu ölçü, onu ancak bu âlem ile hemhal olanlar fark edebilirler.

1. Benim beğeni kriterlerim elbette ki var. Bunları kabaca şöyle sıralayabilirim: Zamanın dilini öncelemek, yaşadığımız sürecin bilincinde olmak, kullanılan anadilin künhüne vakıf olmak, basit tekrara düşmemek, şiirin tarihinden ve şimdısından haberdar olmak... Ancak bu maddeler ne kadar sıralanırsa sıralansın izafiyet durumundan kurtulmak zor görünüyor. Çünkü elimizdeki malzeme katı ve cansız değil; yani bir laboratuvar ortamına sokulamayan cinsten. Yine de, anadil ve şiir birikimi hususunda hassasım.

2. Benim kıstaslarıma uymayan metin elbette ki şiir sayılabilir. Fakat zaman daha çetin karar veren bir mekanizmadır. Zaman içinde tutunamayan ürüne ne denilirse denilsin pek bir kıymet ifade etmez. Tabi ki bütün iyiler zamana dayanmak gibi bir şansa sahip değiller. Ancak iyiler her zaman bir adım önde bulunma şansını yaşatma gücüne sahipler.

3. Ortak bir şiir beğeni kıstası tesis etmek hem zor hem de gereksizdir. Şiir kapsanamayacak kadar geniş, sulandırılmayacak kadar ciddi bir iştir. Bu ciddiyet duruşunu sergileyen herkes kendi şiir beğenisini oluşturma imkânı ve yetkisine sahiptir. Böylece hem yeniliklerin önü açık kalmış hem de yaşatmak yükümlülüğü kolaylaştırılmış olur.

4. Ben "Yakarış" isimli şiiri dergiye alırdım. Ancak bu şiiri tamamıyla benimsiyorum anlamına gelmez. Şiirde bir bütünlük ve modern dili bilme gibi güzel noktalar var. Fakat tekrara ve basite kaçan yanlar da var: "alev soluklu umutlar, dev gibi deniz ve kızgın çöl gibi". Üslup şiiri kurtarıyor gibi. Son tahlilde "yakarış" cepte gezdirilecek bir şiir değil; peki yazılmasında bir mahsur var mı? Mecbur kalmadıkça daha iyisini yapmak için biraz beklemeli derim. Ama yayımlansın, dergi bir şey kaybetmez.

Leyla Karaca Tok: *Temrin Dergisi Yayın Kurulu'ndan*

1. Estetik kelimesi, eski Yunanca'da Tanrı'ya duyulan aşkın ifadesinden boy atmış bir sözcüktü. Biz, estetik değer dediğimizde sanat felsefesinin alanına giren teorilerin bütününden ve bu bütünden neşet eden çeşitlilikten bahsediyoruz. Güzel ve etkili olanın ne'liği sorgulandığında genel anlamda beğeniyi yargılamaktan çok estetik duyarlılığın ölçüsünü imleyen bir ihtiyaç söz konusu... Şiirde estetik değer dediğimizde ise -belki yine derinlerde tanrısal aşkı yaşama ve ona ulaşma kaygısı yatsa da- duygusal bilginin hem içkin hem aşkın yönelimlerini hesaba katmalıyız. Şiirle göz göze geldiğimde onda her şeyden önce ulaşılmış olmasını beklediğim bir yetkinlik, içkinlik ve aşkınlık ararım. Bildiğim kelimelerden bilmediğim sonsuza bir köprü atabilen şiir, duygusal

bir yeterliliğe ve yetkinliğe erişildiğini resmeder. Bana kalırsa güzel olanın ölçüsü bu noktada varlığın kılıfını yok ile çekip sıyırmaktır, diyebilirim. Şiirde ehlileştirilemez devinimli yapı, sönmeyen bir dirim ararım. Eğer şiir, bir üst dil oluşturarak soyut ve somut olanı, hayal ile gerçeği iç içe geçirmişse, algılarımı tam burada ters yüz edebilir. Şiir, salt bir göz gibi gezindiğim mısralarda varlığın eksik kalan parçasını tamamlıyorsa ve bunu yaparken beni hem altüst edip hem olduğum yere mihliyorsay karşı karşıya geldiğim bu şey sahiden şiirdir... O ana kadar pek de farkında olmadığım bir ihtiyacımı, sunduğu anlam içinde bana aşikâr edip onu bir de giderme yoluna gidiyorsa beni tamamen yakalamış, ele geçirmiştir. Yaşadığım zamanı, şiir, avucunda yeniden taptaze bir biçimde şekillendiriyorsa, rutin algılarımdaki sert köşeleri imgelerle yumuşatıyorsa ve ürperten bir kıvraklıkla yapıyorsa bunu. Varlığıma eklemelenmiş her şeyi/hıçbir şeyi kapsayarak yapmışsa bunu; bu şiir'dir diyebilirim.

2. Bunun adına tam olarak "benim beğeni kriterlerim" demek istemiyorum aslında. Böyle dersem kendi sözlerimi çok sübjektif bir tarafa çekmiş olmaktan endişe edebilirim; çünkü şiir, tüm kendi kılınmış ifadelerden bağımsız ve özgürdür. Böyle bakarsak benim beğeni kriterlerimden ötede şiir, yeterliğinde ön kabul sayılabilecek bir illüzyonu yakalamışsa, hiç olmazsa bize bunu yansıtabiliyorsa bu metin zaten tüm zamanlarda şiir addedilecektir. Bu illüzyonun sınırsızlığının mahiyetini ise ilk sorunun cevabında izah etmeye çalıştım. Tanımadığımız ben'e bir kapı aralıyorsa, bunu kısa veya uzun vadede bir şok yaratarak yapıyorsa yine bir doğrusalda buluşacağız nasılsa... Aslında bugün, adına şiir dediğimiz bir esrardan bahsediyorsak belli kriterlerimiz zaten var demektir; burada, bir açmazdan ziyade nihayeti bulunmayan bir "perdesizlik" hâlden besleniyoruz hepimiz... Şair, dili kullanmak zorunda ve yapmaya niyetlendiği şey dilden tamamen bağımsız bir yerde. Bunun yarattığı zorluktan ve acayiplikten kaynaklanan o üst dili yakalama çabasında, beğenmek algısının aslında ne kadar yolu imkânsıza çıkan bir yerlerde durduğunu gösteriyor. Doğası gereği bazı değişkenleri göz ardı edemiyoruz şiirde. Atlara aşına bir seyisi hırçın bir atın asi tavırları şaşırtmasa gerektir... Kaygan zemin bana kalırsa tam burasıdır. Tüm bunların yanı sıra dille anlatmayan ama gösteren bir metin şiirse eğer, kendine özgür bir kurgu içinde okuyanda bir değişim, bir başkalaşım husule getirmesi benim beğenmem için gereklidir ve ancak böyle bir metni şiir sayabilirim.

3. Estetik duyarlılık ve peşi sıra beğenmenin değişkenleri, özel ve öznel diyebileceğimiz alanlarda ve biçimlerde yaşansa da, elbette edilebilir... Tüm bunlara rağmen şiirde evrensel kuralların işlediğine inanıyorum. Buna logos veya töz diyelim, şiir buna hiç durmadan ve bıkmadan göndermeler yapan bir etkinlik. İnsan olmanın zorluklarından ve olanaklarından besleniyor olması bir şiiri genel anlamda "beğenilen" yapar. İnsanın kendi bedeninde ve bu evren denilen koca evde ne işi olduğunu sorgulamak ve bunu estetik bir duyarlılıkla yapmak tam şiirin işidir bana kalırsa. Dilin akıtıldığı nehrin yatağı nasıl olursa olsun bazı ortak paydalar vardır ki, bunlardan önde geleni suyun oradan akıtılmasıdır. Rengine, çağıldayıp çağılmadığına bakılmadan biz suyu (ve su olmayanı da) duymak ve görmek isteriz. Yani, birbirinden beslenen biçem ve biçim ve bu iki kanatla yükselen şiirde dile gelmeyen ama bunun işaret edildiği bir alan olmalıdır. Biçim ve üsluptaki çeşitliliklere rağmen oklar aynı hedefi vurmali: insanın olanaklarının sınırlarını zorlamalıdır. Bu da bir başka beğeni kıstasıdır, diye düşünüyorum. Şiir

metninin ehlileştirilemez yapısı hayatın doludizgin akışında varlığımızı rahatsız eden, tabiri caizse arı kovanına çubuk sokan türden yeni bir koşutyaşam sunmalı. Bu da bir diğer ölçü olabilir. Bu, var olanla yetinmemek gerektiği tılsımını ruhlarımıza yağdıran bir merhamettir ve daha önceden sezilmemiş bir boyuta bizi taşıması açısından bir diğer maddedir... Ortak beğeni derken bu anlam havuzunun aslında çok derin ve geniş olduğunu da düşünmemiz gerek; bu elbette şiirin kapsadığı nihayetsiz ufuklardan kaynaklanır. Şiirin anayasası varsa eğer ilk madde belki, " şiir dokunulmazdır." olabilir. Aynı güneş etrafında dönen farklı gezegenler gibi aynı dirim ve hazinenin etrafında dönen define avcılarıdır şairler. Bizi ürpertecek güce sahip mısraları günışığına değdirirken, tebliğden, telkinden, mesaj verme kaygısından, didaktik bir kurgudan mümkün merteye uzaklaşmalılar, anlam sahasından şiir semasına ancak bu yolla varılır. Bu da bir başka kıstastır. Şiir özgürlüğünü, kendi anayasasını kendi dirim ve deviniminden devşirmesiyle kurar ve mutlak surette özgür bir alandır.

4. Temrin Dergisi'nde, gelen şiirlerin ilk etapta, teknik anlamda nasıl olduğuna bakıyorum. Bu şiir önüme gelse şu kriterleri kollarım: Bu şiir değerlendirmeye alınabilecek bir yapıya erişmiş mi? Bu aşamadan sonra bana hissettirdiği şeyin ardına düşünüyorum. Şiirin sentaks ve semantik yapılarına bakarken bir yandan ses uyumunu yoklarım. Dahası bu şiirde ilk olarak yeni bir şey olup olmadığını gözetirim; yani bu metin sıfır mıdır? Ve ne anlattığından çok nasıl anlattığı, neyi yakaladığı beni cezbeder. Bu şiire ilk baktığımda frekansının çok yüksek olmadığını düşündüm; bunu olumsuz anlamda kullanmıyorum. Teknik anlamda bir problem yok gibi duruyor. Hissettiğim şey ise bir yakarışın sayıklanması ve bunun uzak açılımları. Ses, uyumu, semantik yapısı vs başarılı. Zaten bu başarılı olunca çağrışımlar güçleniyor."Martılara su" redifi / ifadesi martının bize ilk anda çağrıştırdığı şeye, kendisinin muhtaç oluşunu anlatıyor, tekrarlar da bunu pekiştirmiş. Bana kalırsa bir şiiri açıklamaya kalkmak, onun vardığı noktadan geriye dönüp başlangıç noktasını bulmaya çalışmak mahrem bir maceradır ve biraz da boşunadır. Ancak şiirin belli bir seviyede olup olmadığını anlamak için buna ihtiyacımız da var. Şiirde "su" tekrarları bir yakarışın heceleri olarak şiiri besliyor demiştik. Yakarış paydasını şair, çok belirgin olmayan iletilere bölmüş; şiir de bir sayıklama hâline bu sayede erişmiş... Şiirde sesi kısarak tınları inceltmiş; su'ya duyduğu ihtiyacı ön plana çıkarmak için böyle yapmış olduğunu düşündüm... İlk mısralara baktığımızda hem anlam hem ses uyumu önemli bir ritim yakalamış, sesini bir ucundan suyla ilgili tüm çağrışımlara teğelliyor burada. Son bölümde şair, sözü, içindeki kızgın çöle vardığında tam bir vuruş yakalıyor, yani final etkileyici olmuş. Ateş, güneş, alev, kızgın çöl bize yanmayı hissettirirken, buna karşın ikinci mısralarda, su, martı, deniz ifadeleriyle tezadı güçlendirerek aynı anda bir serinlik yakalayabilmiş. Yine de tüm bunlara rağmen şiir özgün sesini yükseltebilirdi, bu şairin kendi tercihi... Böylece, ben bir dergi çıkarıyor olsam bahsi geçen şiir için yayımlanabilir, şeklinde bir değerlendirme yaparım, diyebilirim.

Rıdvan Temizer: *Sus Dergisi Yazı İşleri Müdürü*

1. Şiirin, diğer edebi türlere kıyasla daha öznel bakış açılarıyla değerlendirilmeye mahkûm olduğunu düşünüyorum. Bu sebeple, benim şiire bakışım da, başkalarıyla ortaklık aramayan, daha öznel bir bakıştır. Öncelikle, şiirde kelime fazlalığı olmamasına dikkat ederim. Şiir, zekâ gösterisi yapılacak bir alan değildir; buradan hareketle, herhangi bir şiirde yapılan kelime cambazlıkları beni o şiirden soğutur. Benim zevk aldığım şiir, bana bir şey anlatmaya çalışan değil; güzel bir sesi olan, müzikli şiirdir. Uzunca bir ifade, özlü söz tadında ya da sloganvari bir dizeye rastladığım bir şiirden hızla uzaklaşırım!

2. Çok kaba bir ifade kullanmak istemem; ama günümüz Türk şiirinde deyim yerindeyse herkesin şiiri kendine! Böyle bir ortamda, diyebilirim ki, evet, benim kriterlerime uymayan bir şiir, şiir sayılabilir. Böyle bir şiire karşı takınabileceğim tek tavır, o şiiri beğenmemektir. (Yinelemeden geçemeyeceğim: bu durum, sadece şiir için geçerli ne yazık ki! Bir öykü mesela; şiir gibi herkesin yazmaya cesaret ettiği bir tür olmadığı için, daha ciddi bir platformda değerlendirilme şansına hâlâ sahip...)

3. Şiir konusunda herkesi bir hırsın bürüdüğünü görüyorum. Herkes birbiriyle atışmakta, kimse kimsenin şiirini beğenmemekte... Aynı zamanda, edebiyat dünyasında kutuplaşmanın tesis edildiği de bir gerçek... Böylesine insani zaafpların hâkim olduğu bir ortamda, sanatsal kaygıları ön plana alarak şiiri değerlendirmeye, nasıl ve ne zaman olanağımız olur, bilemiyorum...

4. Sözcük seçiminde iktisatlı olunması, ilk etapta şiir hakkında olumlu bir izlenim veriyor bana. Ancak sonrasında, gözüme, dikkatle seçilmediğini düşündüğüm ifadeler çarpıyor: "Dev gibi denizler var göğsümde" gibi örneğin... Diğer türlere oranla daha özgür bir alanı olmasına rağmen, yine de, şiirde kullanılan ifadelerde tutarlılık ve gerçeğe yatkınlık olmalıdır. Gerçek dışı bir ifade bile kullansanız, şiir kendi içinde gerçekliğini kurabilmeli ve bunu size aktarabilmelidir. Engin bir deniz olur, büyük bir deniz olur, derin bir deniz olur; ancak dev gibi bir deniz olmaz. Bu, şiiri yavanlaştıran bir ifadedir.

Şiirde tekrarlanan kelimeler, bir ahenk oluşturması gerekirken; aksine var olabilecek ahenk imkânının önüne geçmiş bana göre.

Şiirin genel havası, güzel şeyler duyuruyor olsa da, daha dikkatli sözcük seçimleriyle daha uzun ve daha güzel bir şiir çıkabilirdi ortaya.

Sonuç olarak, yayımladığım dergiye bu şiir gönderilmiş olsa, vereceğim yanıtlar aşağı yukarı bu minvalde olurdu. Çünkü inanıyorum ki şiir, bizim zannettiğimizden daha büyük bir öneme sahiptir.

Salih Güzel: *Kuşluk Vakti Dergisi Yazı İşleri Sorumlusu*

Eğer böyle bir anlaşmazlık ve kargaşa varsa bunun sorumlusu öncelikli olarak şairler değildir. Evet, şu an ortalıkta böyle bir kargaşanın olduğunu ben de kabul ediyorum. Bu kargaşanın kaynağına gelince; bir-iki dergide üç-beş şiir yayımlayıp külliyyat sahibi gibi davranan ve sonrasında kendi beğeni kriterlerini bir şablon yapıp şair ve şiir avcılığına çıkanların olduğunu düşünüyorum. Ustaların bunda payı olamaz.

Ben söz konusu sorulara cevap vererek yeni bir şablon oluşsun istemem. Aksi takdirde eleştirdiğim durumun merkezinde ben de yerimi almış olurum. Bugün tartışılması gereken daha önemli konular var.

Birkaç dergide birden çok şiir yayımlamakla güçlü şair olunacağı düşüncesinden şairlerimizin kurtulması gerek. Şiirin ayaklar altına alındığı bir ortamda şiir yayımlatmayan dostların vakur duruşlarını ben çok anlamlı buluyorum. Böylelerinden birçoklarını yakinen tanıyorum.

Öncelikle şiir insanlara ulaşan değil onları kendine çeken bir şeydir. Bir cazibe merkezidir. Şair de öyle. Ben şairlerimi kendim bulmak isterim, onların bana gelmesini değil. Ama ne yazık ki gündemi belirleyenler çekenler değil ulaşanlar. Bana ulaşmaya çalışanları duygularım reddediyor. Doku uyuşmazlığı yaşıyorum.

Bir de şöyle bir durum var. Hiçbir sanat eseri kendi türünün tanımlayıcı örneği olamaz. Ancak bu eserlerden yola çıkarak o tür ile ilgili bir tanım daha yapılabilir demektir. Herhangi bir sanat eseri alabildiğine evrensel bir olgudur

Şimdi şiir zevki divan şiiri çerçevesinde oluşmuş birisi Zarifoğlu şiirini nasıl tanımlayacak? Şiir değil deyip bindiği dalı mı kesecek? Tabii tersi durum da söz konusu. Şu bilinen bir gerçek: geleceğe yön vermek isteyenler geçmişini bilmek zorundalar. Şükür ki ben şairlerimi böylelerinden seçtim. Zarifoğlu da üstat Sezai Karakoç da benim modern divan şairlerimdir.

Hâl böyle olunca, yemek tarifi yapar gibi çeşit çeşit şablonlar oluşturmak sanat eserine bir haksızlıktır diye düşünüyorum. Şiir için de bu durum geçerli. Bunun yerine beni kendi şairlerime ulaştıran yolları fısıldamayı daha uygun buluyorum.

Ayrıca uzlaşma noktaları aramayı anlamsız bir çaba olarak görüyorum. Kimler uzlaşacak? Şiir yazanla şiir yapan nasıl ve nerelerde uzlaşabilir? Uzlaşma çabaları yerine ustaların dikkatle izlenmesi çok daha güzel sonuçlar doğuracaktır.

Şiir kendisini taşıyabilen bir iskeleti bünyesinde barındıran bir şeydir de. Onu bir başkası taşımaya çalışıyorsa şiirin kıyametinin vakti gelmiş demektir. İsimlere bakıp şiirlerini yayımlamak yerine has şiire öncelik vermek gerek.

Teknik olarak şöyle bir şey denense acaba şiir adına ne tür sonuçlar elde edilebilirdi? Önce şiiri yayımlayıp bir sonraki sayıda da şiirin kime ait olduğunu. Acaba şiir diye yayımlananların kaçısı kendisini böyle bir durumda taşıyabilirdi? Gerçi böyle bir dergide şiir yayımlamayı acaba kaç kişi kabul ederdi!

Aslolanın şair değil, şiir olduğu gerçeğini peşinen kabullenebilseydik kim bilir şiir evrenimiz ne kadar büyük olurdu! Ve böyle bir evrende yaşamak ne kadar keyifli olurdu! Ne yazık ki bu şimdilik sadece bir düşünce.

Veli Dündükçü: *Muaf Dergisi Editörü*

Sözün kuyusuna atılan bir taş gibi akıl; halkalandırır derin aynasını dibin...
Kararan gözleri ve ıslanan diliyle yürür bir gölge, suyun içine...

Suyun içi ıslak değildir SU'ludur. Peki, bu su nedir?
Seyyid Nesimi yüzülen bedenini bir mendille sarıp divana fısıldar taşın kulağına:
'BAHR OLDI KİM ŞU BAHRE DALDI'...
Denize dalarak deniz olan için suyu kıyıdaki şehir ve söylenmiş sözlerin gri ormanı anlatamaz...
Buhar olur kuyunun odası...

Tam da buradan, yanımıza Borges'in kaplan hikâyesini de alarak soru mülküne cevap bulmaya çalışalım... Ne der Borges: kaplana dair olan kaplanca anlatıldığında asıldır. Yani biz kaplanın dişleri şöyleydi, kaplanın gözleri böyleydi dediğimizde kaplana dair olanı anlatamamış oluruz der Borges...
İnsanın aynasındaki kaplan izidir bu... Kaplanın aynasındaki kaplan tasviri nedir?

Şiiri değerlendirirken işte bu sebeplerle estetik bir ölçüt olamaz...
Şiir hakkında bir yargıya varmak ya da herhangi bir ölçütle (estetik, ritim, anlam) şiiri değerlendirmek ISLAKların işidir; suyun içinde olanların suyu tanımlamak gibi bir derdi olmaz...
Çünkü onlar : **'BİR DAMLASIDIR OKYANUSUN AMA, OKYANUSUN.'**

*" Memleketimden uzaktayken çok değişmiş, çok büyümüşüm, diye düşündü kimsesiz adam.
Ama tekrar nasıl küçülebilirim, hiçbir fikrim yok."*

Michael Ende

Çizim: Kadir Yanaç

ondalık yalanlar

Ayhan Öztürkoğlu

Pimurg'un deklanşörüne saklandı
körebe hüznlerim.

Sabır tazelendi.
Hısım kâbuslara dürüldü
S/övgülerim...

Adım yok
Doğum yerim yok

Bir otobüs yolculuğunun
cam kenarıyım.
Erzurum'da;
tabelalar üstünde unutulmuş
mor selamlarım...

Ayaz sürülmüş Cumartesilerime
Bursa otogarında öpüşürken
banklarla...
Mısralarımda rahmetli süngü izlerim

Ben;
Irak sınırında
parolası olmayan meczup bir askerim...

ayna içinde ayna-michael ende

(Jülide Binok çevirisiyle Kabalcı Yayınları'ndan)

Ömer Faruk Demirel

"Bağışla beni, daha yüksek sesle konuşamam." Aslında çekinmemeliyim; Ende'den daha mızıkçı kim olabilir ki? Bana dünyamı dosdoğru betimleyerek kendi oyunumu bozmuştu. Ben de şimdi pekâlâ onun dünyasını dosdoğru betimleyebilirim fakat yapmayacağım. Çünkü bir cambazın, ipini tutan melekler hakkında konuştuğu nerede görülmüş? Seyircisiz bir amfide hiç kimsenin oynamadığı bir oyunun açılışı fısıltıyla yapılıyorken tabiatın o ana dek çıkardığı gürültü göklere karışıyor ve toprağın üstüne sonradan iliştilen her ne varsa bir bir yerin altına iniyor.

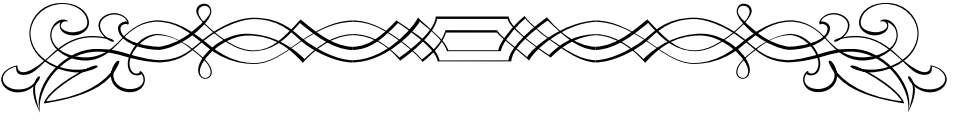
Ende'nin asla taviz vermeyen vaazlarını dinlemek için itaatkâr bir meczup görünümüne bürünüyorum. Neticede yüreğime gülümseyen bir adamın serçe parmağı ilişiyor ve duygularım gıdıklanıyor. Tüm imgeleri anlayacak değilim ya; ki O'nun da çoğunu sezgisel yarattığını düşünüyorum. Her sahnede, işlediklerime az çok işaret eden görüntüler var ve ben nedense gemiye düşen cambazı çok iyi anlıyorum.

Taçsız ve sonsuz bıraktığı her oyunun aslında aynı duvara asılmış benzer tablolar olduğu malum. Ebat, şekil ve renk dekorda hükümsüz kalıyor. Aynı geminin dümenini parsellemiş aynı ressamın gökte yürüyen o cambazı fark edebilmeleri için bunlara gerek yok Ende'ye göre. Cambaz düşüyor; hepsi bu. Böylece fırcasını bulutlara dokundurarak beyazın içinde sersemlemiş tüm kahramanları uykusundan uyandırıyor. Yumuşak bir şeyler düşüyor yere. Çıkan sesler Hor'un ki kadar belki var.

Bozkıra dönüşen yüzeyde yön tayini zor olduğu için kendimi Hor'un sesine emanet ederek peşimde bir doğru bırakmayı ümit ettiğim yolculuğuma başlıyorum. Hangi hedefe kestirme çizmek istediğimi bilmiyorum fakat düzgün yürümek beni dinginleştiriyor. Topal dilencileri görüyorum. Onlara yaklaştıkça kayboluyorlar ve daha ileride uçmakla öğütlenen gencin kanatlarını eğittiğine şahit oluyorum. Sonra o da silindiğinde ip atlayan palyaçoya... Nihayet, oyunları seyredilebilir için ışığı dik alan düzlemlerin üzerinde seyyar bir dağ gibi gezinmem gerektiğini fark edince hızlanıyorum. Aslında yavaşlamalıyım, biliyorum, fakat onları uzaktan yeterince gözleyerek kanaat sahibi olamam. Yeterince hayalperest olabilirim her an kurutulan ve hemen başka bir tanesi peyda olan serabı yakalayabilirim.

İşte topal bir dilenci, aksiyor. Koltuk değneklerinin bıraktığı izden bir ağaç yüceliyor ve hızla biçilip tozlu sehpa üretiliyor. Bağdaş kurmuş tabureler, ayakları ters dönmüş cinler, çiçeğinden beslenen saksılar, saçları örgülü melekler, defalarca selamlaştıkları hâlde asla karşılaşamayan âşıklar, uçamayan halı, dünya dönüyor olduğu için evrende yer değiştirebilen aynalarım ve ben. Bakışmıyoruz. Yoksa bağıracağım, oyun bozulacak. Üstelik fener taşıyan adamları katleden köylülerin bana bir türlü sataşmamaları gururumu incitiyor.

Sessizce kendi düzlemime sığıyorum.

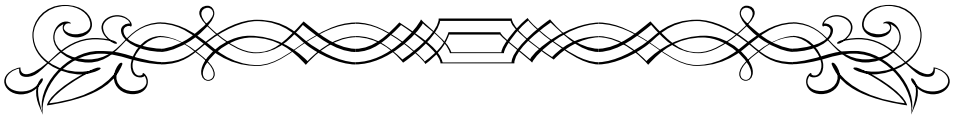

Paylaşmak istediğiniz şiir ya da nesirlerinizi bize kendi el yazınızla gönderin! Bu yaprağı koparıp dilediğiniz kadar çoğaltarak eserinizi yazın ve PK 392 Beyoğlu / İstanbul adresine postalayın. El yazısı değerlidir.

/ sayfa

...

Bir fener, kapının üstündeki bir dükkân levhasını aydınlatıyordu. Levhada, dramatik sahnelerin resimlenişine benzer naiv bir üslupla, sıçrayan bir geyiği öldürmekte olan bir grup ortaçağ avcısı canlandırılıyordu. Ama işin tuhafı geyik, avcılarının üstüne attıkları okların bulutundan başka bir şey değildi.

...

"Tesadüfen dükkânınızın levhasını gördüm" diye cevapladı Cyril, olabildiğince doğal bir tavırla, "ve ne anlama gelebileceğini merak ettim."

"Pekâlâ" dedi ihtiyar, "gördüğünüz anlama geliyor. Okların bulutu, uçarken avcılarının nişan almış oldukları geyiğin şeklini alıyor. Hepsi bu. Efendi niçin soruyor?"

"İbranice bilmediğim için üstteki yazıyı okuyamıyorum" diye cevap verdi Cyril.

"Arayın, bulacaksınız - yazı bunu söylüyor" diye açıkladı ihtiyar.

...

"Efendi ne istediğini biliyor mu?"

"A, evet" dedi Cyril, "biliyorum. Ama bulamıyorum."

"Kötü" dedi ihtiyar, "herhalde doğru aramadınız."

"Peki, doğru arama nasıl olur?"

"İşte, avcılarının geyikle yaptıkları gibi."

...

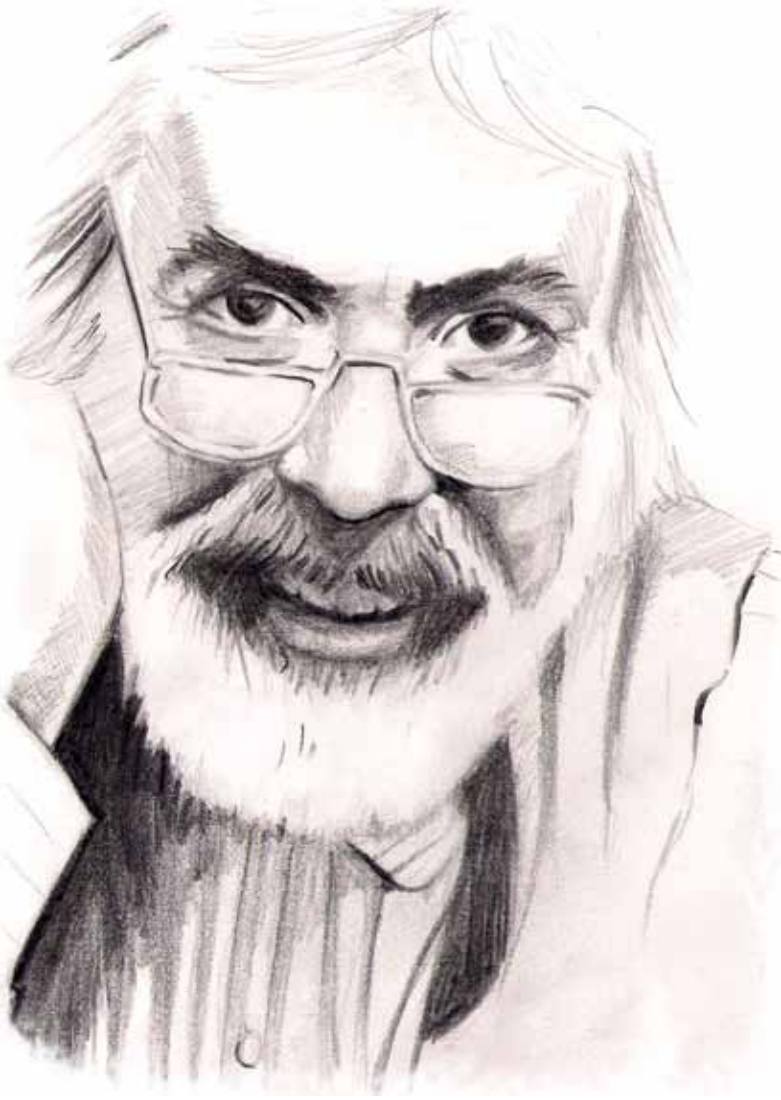
"Bir adam vardı" diye başladı sonunda, "-belki ondan söz edildiğini duymuşsunuzdur - bir kaç yıl önce eski Troya kentinin kalıntılarını ortaya çıkardı."

"Heinrich Schliemann'ı mı kastediyorsunuz?"

"Evet, onu kastediyorum. Schliemann, ad buydu. Ne dersiniz, ortaya çıkardığı yer Troya mıydı? Ama elbette, Troya'ydı. Peki neden Troya'ydı? Çünkü onu orada aradı - geyiği vuran avcılar gibi tıpkı. Onun için de orası Troya'ydı."

...

Uzun Bir Yolculuğun Sonu - Michael Ende
(Saadet Özkal çevirisi)

Çizim: Mustafa Yaşar

dio ed io

Charles Wright

-çeviri: Kübra Polat-

İsimsiz bir kasvet var aramızda
Boşluktan mayalanmış, zamana sığmayan,
Su gibi, gözden kaybolan
Safılaştıracak mı bizi küleriyle?
Ve bulutlara yükseltecek mi sonra?

Atalarımın tanrısı, ama benim değil
Sürünün bir parçasısın sen de, perişan bir fikir gibi sonradan gelen.
Aramızda utanç kadar ağır bir gözden kayboluş.
Toprağın şekli ne? Ya hamurum neden yoğrulmuş?

Yeniden pazar, yeniden aylardan Ocak, buzların çözüldüğü o vakit.
İşte onlar, şişman kızlar ve oğlanlar
Güneşin ıltığı kaldırıma oturmuş
Sigaralarını tütürmekte.

Hiçbir şey canlarını sıkamaz -ve nikotin düşlerini-
Bir öğle sonrası, her şeyin ağırlıksızlığı,
Duman kadar hayal dışı
Hiçbir şey kaybolamaz dünyalarında. Her şey anlık.

Yves Klein'in bir resminde
Bir adam pencereden atlıyor
Paris sokağının bir kaldırım taşında
Bir diğeri bisikletle yol alıyor, uzaklara
Teki sensin, öteki ben.

Montajlı bir resim gibi görünse de bu, anlam net.
Bir yandan kuğu gibi süzülen bir beden havada
Diğer yandan kara kepli, uzaklara giden bir bisikletli.
Anladınız değil mi? İki parmaklı bir adamın hünerli eli.

Bir beden dengesini kaybeder atlamak isterken
Bir beden mi sadece? Ya intihar eden kar metaforları?
Bir de davetsiz gelen gözyaşları, akmamış
Akamayan.

Kasvet gibi. Dünya gelmiş aramıza girmiş, söylenenler yalan
Uzaklık gibi, yakalanamayan.
Kül ve onun boşluğu
Var olmanın dayanılmaz yokluğu.

Çizim: Kadir Yanac

Taahhüname

*Bir derginin her sayıs okura verilmiş bir randevudur.
Biz hiçbir zaman randevularımıza geç kalmayacağız.*

eylül - ekim '09

momo-michael ende

(Leman Çalışkan çevirisiyle Kabalcı Yayınları'ndan)

Cihad Özsöz

Sözünü edeceğimiz masal bildiğimiz tüm kalıpları sarsan bir özellik taşıyor. Nereden geldiği bilinmeyen Momo'nun bize zamanla ilgili öğrettikleri, masalsılıktan daha öte bir yere gönderme yapıyor ve okuduğunuzda oturup bazı ciddi konuları düşünmeden edemiyorsunuz. Çünkü ne Momo bildiğiniz kahramanlardan, ne de Duman Adamlar herhangi bir kötü karaktere benziyor.

Gündelik yaşantımızda büyük önemi olan zamana dair çok şey yazılıp söylenir. "Zamanla Yarışmak" isimli Fransız yapımı bir belgesel, gittikçe hızlanan gündelik yaşantıdan, insanlara yetmeyen 24 saatlik zaman dilimindeki koşturmacadan, işi olanların işleri aksamasın diye "hızlı yaya şeridi" açılması planlanan Times Meydanı'ndan ve tüm bunların dayandırıldığı bilimsel argümanlardan söz eder. Bu belgeselde işaret edilen zamana sıkışmışlığın Momo'da etkileyici bir anlatımla kelimelere döküldüğünü söyleyebiliriz. Temel çıkış noktası belirli sınırlara hapsedilen zamanın, çalışma gerekçesiyle çalınması olan bu belgeselde bir kabile liderinin halkına hitaben yazdığı mektupta yer alan "Beyaz adama gün denen şeyin güneşin doğuşundan batışına kadar süren upuzun bir zaman dilimi olduğunu hatırlatmalıyız" ifadesi bana doğrudan Momo'nun arka kapağında da yer alan şu sözleri çağırırdı:

"Zamanınızı çalıyorlar sevgili dostlar, kendi istekleri uğruna sizi kandırıyor ve zamanınızı çalıyorlar... Ama Momo ve çocuklar sizi uyarıyor... Ey insanlık, dinle ve anla! Onikiye beş kaldı... Aç gözünü tetikte ol... Hırsız çaldı zamanı. Okuyun ve anlayın... Zamanınızı çalıyorlar!"

Ende haklı, çocuklar bizi her zaman mühim konularda uyarmaktadırlar ve kaybettiğimiz zaman hususunda yaptıkları uyarılar bunun en belirgin örneğidir. Zamansız(!) istekleri ve sebepsiz(!) ağlamaları kimi ebeveynler için kâbus olsa da anlayabilenler için ciddi uyarılardır aslında. Ama Momo, tüm bunlardan ayrı bir yerde duruyor. Çünkü Ende bu masalda Momo aracılığıyla bize modernizm eleştirisinin nasıl yapılabileceğini gösteriyor. Yani iyilik, kötülük gibi çoğu masalda öğütlenen naif öğretilerin ötesinde, içinde bulunduğumuz yüzyıla dair derin bir eleştiri içeren eser okuyucuyu şaşırtıyor.

Momo'yu çocuk masalı olduğunu düşünerek ve bir mecburiyet sonucu elime aldığımda, yukarıda sözünü ettiğim türde bir naiflik ummuştum. Yani kendi çocukluğuma dönmeyi, o zamanlara dair anıları gözümde canlandırmayı... Bu, mecburiyet sonucu okunan bir kitabı bitirebilmek için başvurduğum bir çözüm yoluydu biraz da. Ancak sayfalar ilerledikçe, yaşamakta olduğum güne dair çarpıcı eleştiriler Momo'ya daha da yakınlaştırdı beni. Sisteme dâhil olamamak, uyumsuzluk, kalıpları yıkmak gibi problemler yaşayanlar için biçilmiş kaftan diyebiliriz Momo için.

Ende'nin bu mühim eserinin girişinde yer verdiği çocuk şarkısı bizim son sözlerimiz olsun:

Karanlıkta ışığın parlıyor.
Nereden geliyor, bilmiyorum.
Çok yakındaymış gibi görünüyor,
Oysa o kadar uzak ki.
Ne olursan ol;
Parla, parla küçük yıldız!

hapishane notları

Ömer Muttalip

Dürüst ama kalbi olmayan doğru insanlardan sana sığınırım. (Allah'ım beni onların kalpsiz dürüstlüğünden koru.) Aliya İzzetbegoviç - Özgürlüğe Kaçışım (Zindandan Notlar)

5.

Rahman ve Rahim Olan Allah'ın adıyla

...31- Ve O Âdem'e her şeyin ismini öğretti. Sonra onları meleklerin önüne koydu ve "dedikleriniz doğruysa haydi bu şeylerin isimlerini bana söyleyin bakalım" dedi.

32- Onlar "sen kudret ve egemenlikte kusursuz ve eksiksizsin. Senin bize bildirdiğin dışında bizim bir bilgimiz yoktur. Doğrusu yalnız sensin her şeyi bilen gerçek hikmet sahibi" diye cevap verdiler.

33- O, "Ey Âdem bu şeylerin isimlerini onlara bildir" buyurdu. Âdem isimleri onlara bildirince Allah, "Size, göklerin ve yerin gizli gerçekliğini açıkladıklarınızın ve gizlediklerinizin tümünü yalnız ben bilirim dememiş miydiniz?" dedi.

34- Sonra meleklerle "Haydi Âdem'in önünde yere kapanın dediğimizde iblis dışında hepsi yere kapandı. O ise reddetti. Ve üstelik küstahça böbürlendi. Böylece hakkı inkâr edenlerden oldu.

Bakara Suresi (Esed Meali)

Âdem "ad"dan gelmiyorsa ; "ad", Âdem'in eksiltilmiş hâli olmalıdır dostum. Çünkü "insan ad vererek nesneyi vaftiz eder" (Wittgenstein).

Kendisine bir köpek yavrusu hediye edilmiş bir çocuk düşün, ya da yeni bir gezegen keşfetmiş bir uzay araştırmacısı, yeni bir bitki bulmuş bir bitki bilimci, bir felsefeci, yeni bir taktik geliştiren bir satranççı, bir general, elbette bir sanatçı kim olursa; yeni bir şeyle karşı karşıya kalan insan ilk iş olarak ad vermeyi seçecektir fitratı gereği.

Ve o an alabildiğine kutsaldır. Ad verme anı! Ad vererek nesneyi yeniden yaratır insan. Yeniden ve kendince...

O çocuk köpeciği sahiplenmiştir artık, onu vaftiz etmiştir, yeniden yaratmıştır bir nevi. Sanatçı eserini çocuğu olarak görecektir, felsefeci ekolünü tüm meslektaşlarına karşı kahramanca savunmaya hazırdır. O (insan) Allah'ın ona verdiği yetkiyi bir nesne, bir fikir ya da iradesine bırakılmış bir hayvan üzerinde kullanmıştır artık. Ruhuna üflenen ilahi nefesi tatmıştır o kutsal anda.

Ad vermek! İşte iblisin insanda kiskandığı budur ve insana, ancak "kıskaç sevgililere" (Şeriatı) yakışır bir edayla kendisine lütfedilenle tuzaklar kurmaya başladığı an bu andır.

Emanet budur. Kendisine verilen nefesi nesneye üfleyerek onun üzerinde irade sahibi olma.

Lanet de budur, kendisine üflenen nefesle sarhoş olup şirke kapılma.

Ya vazife nedir?

6.

Öyle sanıyorum ki; yazı icat olunduğundan bu yana "Niçin yazıyoruz?" sorusuna verilen cevaplar üst üste konya dünya yazın tarihinin hiç de hafife alınmayacak bir kısmını bu metinlerin oluşturduğu görülecektir. Niçin yazdığını anlamak, cevabını bulmak, paylaşmak için sayfalar dolusu yazmak...

Niçin?

Eskilere göre bu soru batıya has bir soru sayılır. Doğu'ya yakıştırılan "Nasıl?" demektir. Oysa akıl artık Doğu'da da hüküm sürmektedir.

"Ve sonra Ey Âdem dedik: Sen ve eşin bu bahçeye yerleşin ve orada dilediğinizden serbestçe yiyin; ancak bir tek şu ağaca yaklaşmayın ki zalimlerden olmayasınız." (Bakara: 35)

O ağaca yaklaşmayacaksınız!

Emri alan babamızın bu kesin emre bilerek ya da bilmeyerek, kasti ya da değil mukavemet göstermesiyle başlamıştır modern insanın tarihi.

"Niçin?" Daha cevabı düşünmeden şeytan görevini ifâya başlar." Niçin mi? O meyveden yersen ebediyen burada kalacaksın da onun için."

İnsanın kendisini yaratana karşı –yaratılış hadisesinin bunca yakınıdayken-göz göre göre itaatsizlik etmesinin sebebi, olsa olsa o belalı tutkudur. Bilincin gölgesinin üzerinden hiç kalkmadığı o sorunun sorulması gerekliliği.

Niçin?

Kendisine teklif edilince dağların bile kabul etmeye cüret edemediği o sorudur işte emanet. O soru sorulmasaydı yaratılışın anlamı olmayacaktı. Akli ermeye başladığı andan itibaren boşuçağı soru da, altından kalkması gereken yük de, kayasını zirvesine çıkaracağı Sisifos'un zalim zirvesi de budur insanoğlunun. Savaşmadan teslim olursan teslim olmuş sayılmazsın. Olsa olsa asker kaçacağı olursun ki, her halükarda hak ettiğin şey en ağır cezadır. Son nefesine kadar savaşım takati ve kurşunu bitince teslim olmasını bilenlere ise saygı duyulur. İnanç işte bu teslimiyettir. Niçin ile yapılan ölüme bir savaştan sonra aklın ve nefsin dirençlerini son kurşununa kadar tüketip sonunda "mahcup ve müştak" (Zarifoğlu) boynunu eğebilmektir. Bir kez bile tetik çekmeden tertemiz(!) ellerini havaya kaldıran adamla, hırsıyla savaşım kan çanağı gözlerle ölüme koşan arasında fark elbet vardır ama sandığımız kadar çok değil.

“Yazmasam deli olacaktım” Sait Faik’in ünlü Haritada Bir Nokta öyküsü bu cümleyle biter. Yazar, şehrin ve insanların kötülüğünden, olanca pislüğünden (aslında kendinden de) kaçarak haritanın ütöpik saydığı bir noktasına kaçır ve orada hayatın iyilikle dolu olacağını umar. Yanıldığını anlamak içinse fazla beklemesi gerekemeyecektir. Yazarın tahammül edemediği her ne varsa haritanın bu en küçük noktasına kadar sızmıştır işte. Artık onun katlanabilmesi için yazmaktan başka çaresi yoktur. Bu öykünün, üzerinde düşünülecek birden fazla yönü var. Birincisi Sezai Karakoç’un aşağıdaki sözleriyle anlamına kavuşuyor:

“İnsanların neler duyduklarını hesaba katmadan neler yaptıklarını söylemek mümkün değildir. Şairler ve düşünürler de tarihin arka yüzünü yazmışlardır.”

Yazar, tarih kitaplarında bulamayacağımız gayri resmi tarihin yazıcısıdır. Bu bir sorumluluk olduğu kadar kaçınılmazdır da. Sokaktaki insanı, zaaflarını, hırslarını, isyanını, uğradığı haksızlıkları yazacak olan çağının vicdanı yazarlardır. “Edebiyatı kale almayan tarih, eksik yazılmıştır.” (Karakoç) Yoksa sıradan insanın içinde yer bulamadığı toprak kavgalarından, siyasi hırslardan, satranç oyunlarından kime ne?

İkinci husus ise yazarda oluşan, dünyaya adalet dağıtmak güdüsüdür. Yazar yazdıklarıyla dünyaya adalet dağıttığını umar. En kötü ihtimalle de kendi yarattığı dünyada kendine has adaletini uygulayarak kendini tatmin eder.

Daha cüretkâr olanı insanın ancak bu yolla ölümsüzlüğü (tanrısalılığı) kazanabileceğini haykırır. Bu bir başkaldırıdır. Yaratıcılığın, tüm coşkusuna rağmen açıklanamaz bir suçluluk duygusu içerdiğini, yaratmanın bir cesaret gerektirdiğini, bir başkaldırı eylemi olduğunu söylüyor Rollo May. Ardından Paul Tillich’in şu sözlerle meseleyi tatlıya bağlıyor:

“Onlar Tanrı’ya Tanrı’nın ötesindeki Tanrı adına başkaldırdılar. Tanrı’nın ötesindeki Tanrı’nın sürekli ortaya çıkması dinsel alandaki yaratıcı cesaretin göstergesidir.”

Niçin yazıyoruz sorusuna verilmiş onca cevap varken ne yazılsa tekrar olacak ve ne söylenecek eksik kalacak ve fakat aynı sebeplerden kalem insanı var oldukça bu soruya cevap aranmaya devam edilecek...

7.

Huzurunda cehaletinizi fark ettiğiniz kişidir usta. Ya da şöyle söyleyelim, size cehaletinizi fark ettiren her kişi size ustalık etmiştir. Esas olan acziyeti idraktır çünkü. Tevazu da tekâmül de aynı kapının eşiğidir.

Bu Sokrates’in metodudur, Peygamberin duasıdır hatta. “Yarabbi hayretimi arttır” diyen Resul’ün duası.

Ya Rabbi hayretimi arttır!

esrar dergisi

-ilk sayı-

1. Adettendir, o meşhur soruyla başlayalım; Karın ağrınız neydi? Esrar şiir-sanat dergisinin varlık sebebi/sebepleri nelerdir?

Maddenin içindeki aynaya bakıp kendi hayaletini temaşa eden ya da edemeyen bir neslin ve o nesli taşıyan çağın, ruhun sıfır merkezine uzak oluşu... Anadolu'nun iliklerinde barındırdığı evrenin sırrını çözme telaşı... Boşluğa bakıp kendi varlığını gören ve o anda neye uğradığını şaşırınlara hoşamedi sunma hazırlığı... Yerçekimine rağmen göğe 'wireless heart'la bağlanma merakı... Esrar, tek bir sayıyla günışığına çıksa da, onun çağın getirdiği heyulalara karşı bir duruş sergilemesi ve bir edasının olması hasebiyle düşünce nebülözlerinden gittikçe somutlaşan bir algı yumağının içine akması, onun taşımağa ümit ettiği sırları diğer canlılarla paylaşma isteğinden kaynaklanmaktadır. Özel anlamda şiirin ve genel anlamıyla da sanatın işlevinin yeniden sorgulanması ve insanın -yapageldiği- evren kurma macerasıyla yörüngeleri tekrar gözden geçirme görevini ifa etme gayreti içinde olmayı temenni etmektedir. Ortaya bir eser konmadan da bunların gerçekleştirilmesi mümkün olmayacaktır. Biz belirlenmiş kesin kurallardan ziyade gittikçe kendi yörüngesine oturan bir dergi kurma amacı taşıdık. İş ola ve öyle bakıla yağız delikanlıların harmanladığı tozlu samanlara...

2. Esrar dergisinin genel olarak temiz ve şık bir tasarımı var. Bir de Bilal BUDAK'ın etkileyici çizimleri var tabi. Derginin görselliğe ayrı bir önem verdiğini söyleyebilir miyiz?

Sade bir tasarımı tercih etmemizin nedeni metnin ön planda olmasını istememiz. Dergimiz bir edebiyat dergisi... Bir otomobil dergisinde otomobillerin pozları veya bir magazin dergisinde ünlülerin pozları yer alırken, edebiyat dergisinde de kelimelerin pozları olması gerektiğini düşündük. Her anlamda, okuyucuyla metnin arasına girmek istemedik. Bu pozlara gereken fonu ise Bilal'in çizimleri oluşturdu. Bilal Budak aramızda bulunan arkadaşlardan en genci. Üniversitede resim bölümüne alınmayan, ama kendi sergisini açmış bir arkadaşımız. Onun çizimleriyle dergide yer alan yazılardaki bazı temel imgeler görsel karşılığını buldu. Esrar dergisinin ilgi alanını şiir ve sanat olarak belirlediğimiz için derginin şeklinin de bu alanı ifade eden bir tarzda olmasını istiyorduk. Bunun haricinde bir görsellik kaygımız olmadı.

3. Esrar'ın dört şairinin şiirlerinin yanı sıra şiir ve edebiyat üzerine akademik olmayan, soğuk bir dilden uzak, taptaze yazılar yazdığını, ayrıca yine iki şairin de aynı zamanda çeviri yaptığını görüyoruz. Çeviri ve edebiyat üzerine yazılar bir düzen dâhilinde devam edecek mi?

Derginin ilk sayısına, yazmanın, şiirin kökenini arayan; bir insanın neden yazdığı, şiirin nasıl başlamış olabileceği ve şiirin bir zaman aralığıyla sınırlanacak bir yapısı olup olmadığı üzerine düşüncelerin yer aldığı yazılar koyduk. Bu konular makale üslubuyla ifade edilemeyecek, insanın biraz daha derinine hitap eden, onun dünyada var oluşunun temel sorunlarına karşılık gelen bir yapıda olduğu için, bu düşüncelerimizi daha kayıtsızca, çağrışıma açık cümlelerle ifade ettik. Derginin ileriki sayılarında şiir ve sanat üzerine bu tarz yazıların yanında, Türk ve Dünya şiirinin meselelerini ele alan makale tarzı yazılar da yer alacak inşallah. Çevirileri de devam ettirmeyi düşünüyoruz. Dergimiz çeviriye ayrı bir önem veriyor. Doğu ve Batı klasik ve çağdaş şiirlerinden çevirileri bir düzen halinde devam ettirmek istiyoruz.

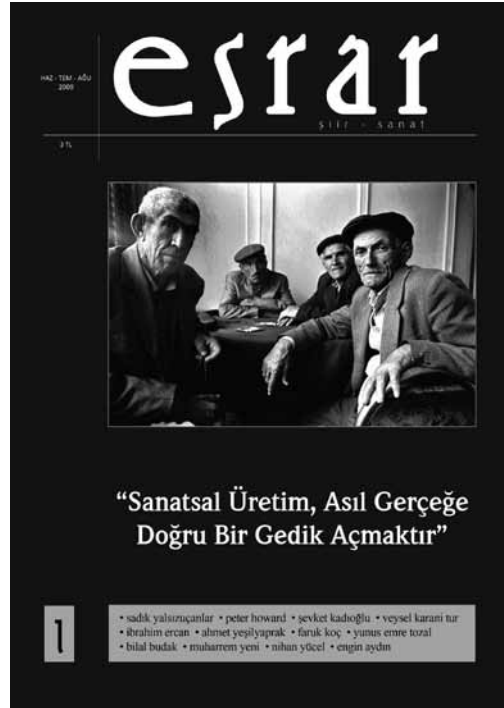
4. Bir derginin ilk sayısı için seçtiği her yazarın en azından kendileri için ayrı bir önemi vardır. Sizin seçtikleriniz; Kadı Burhanettin, Paul Verlaine, Peter Howard, Sadık Yalsızuçanlar?

Kadı Burhaneddin Klasik Edebiyatımızın güçlü şairlerindedir. Onun tıpkı Yunus gibi açık ve samimi bir dili vardır. Seçtiğimiz gazelinde "Biz baş ana dirüz ki ana baş kayusu yoh/ Server diyü her bi-ser ü sâ mâna dirüz biz" yani "Biz başında baş kaygısı olmayana baş deriz / Önder diye de varlığa üne boş verene deriz biz" der. Demek ki kendi başının derdine düşmemek, kendini bir hiçten ibaret görmektir onun için önemli olan. Onun Klasik Edebiyatımız içinde şiirlerinde mahlas kullanmayan çok az şairden biri olduğu gerçeği de bu görüşü destekler. Biz de isimden ziyade esere önem verdiğimiz için (Emily Dickinson'dan aldığımız şiirin başlığı da "Ben Hiç Kimseyim, Sen Kimsin?"dir) ve Kayseri'den çıktığımız için Kayserili bir şair olan Kadı Burhaneddin'in şiirini ilk sayı için seçtik. Fransız ve Amerikan şiirlerinden bu sayı için aldığımız örnekler Paul Verlaine, Langston Hughes ve Emily Dickinson'a ait. Emily Dickinson'ı seçme sebebimizi belirttik, Langston Hughes'tan aldığımız şiir de bizi ileriye dönük ümitler beslemeye sevk eden Hayaller şiiridir. Paul Verlaine'in Romances sans paroles şiirini ilk sayıya almamıza ise bizi Fransız Dili ve Edebiyatı bölümünü yeni bitirmiş olan Nihan Yücel arkadaşımızın o güzel yorumu sevk etti. Peter Howard, yaşayan İngiliz şairlerdendir ve ilk defa dergimizin ilk sayısındaki şiirleriyle Türkçe'de yer almıştır. Onu seçmemizin sebebi Türkçe'ye yoğunlukla çevrilen Batılı şairlerin aksine alışıldık, melankolik bir şiire değil; orijinal, farklı, alışık olmadığımız bir şiire sahip olmasıdır. İbrahim Ercan arkadaşımız kendisiyle internet vasıtasıyla diyaloga geçmiş, kendisinin izni ve memnuniyet ifadeleri sonucunda ilk sayımızda yer alan iki şiirin çevirisini yapmıştır. İlk sayı için kendilerinden yazı istediğimiz Türk yazarlardan ise sadece Sadık Yalsızuçanlar bize bir yazısını göndermiştir. Dergimizin ilk sayısının kapak yazısı olan bu yazının tam da bizim istediğimiz gibi bir yazı olması ise bizi ayrıca mutlu etmiştir.

5. İlk sayınızın cümlemize ve cümlemize hayırlı olmasını diliyorum. Son olarak söyleyecekleriniz?

Öncelikle 'duyarlılığınız' için çok teşekkür ederiz. Biz popülerlikten ziyade az da olsa içinde samimiyet barındıran, amatörlüğünü taçlandırmak için çeşitli atılımlar yapmaya çalışan bir dergi olma gayreti içindeyiz. Esrar dergisi klişe kelimesinin klişe olduğu bir betik dünyasında, kayayı nasırlı elleriyle törpüleyen Anadolu gençlerinin sanatsal faaliyetlerdeki gayretine az da olsa yardım etme amacı için yola koyulmuştur. Yayın hayatına devam edebildiği sürece varlığını sürdürecektir ve bunu devam ettirebilecektir. Hep merak edilen, ilk sayıdan sonra bu dergi acaba tekrar yayına devam edecek mi gibi sorular insanın aklına gelebilir. Derginin sürekliliğinin olması için elimizden gelen gayreti gösterme telaşı içindeyiz. Malumunuzdur ki edebiyat dergileri finansal sıkıntının yanında birçok sorunla karşı karşıyadır. Biz de hayal gücümüzün bizi götürmediği yere kadar bu işe devam etme arzusu içinde olacağız. Ğ dergisine yayın hayatında başarılar dileriz... Rüzgârınız sizinle olsun!

*İletişim: Sahabiye Medresesi İçi No:6/7 Kayseri
esrardergisi@hotmail.com*

intelijansiya

Leyla Karaca Tok

geriye tek bir şey kalıyor
yaşamayı için o durgun suyu akıtmak

I.
şimdi ben bu sessizliği ne yapacağım
ne yapacağım yatağымda kıvrılmış
aç yatan şu yalnız kelimeyi
kımıltısız başaşağı
göğsümde ne zamandır bir ağrı öyle ağır
sen ışığa tutsan geçecek bir de
sonra o kırılğan yanımı görsen
hiçliğı sinayıp duran
delice

II.
bu hayat cellâdının gözlerine bak
bak ki neymiş muradı ne demeye bu a priori inadı
ne diye terlemez eli ne demeye titremez yüreğı
ve neden hiç konuşmaz o garabet şarkının dili
ve yine arada kopmaz halatlar bedbin
ve kaç nefes duyar sesini bu evrenin

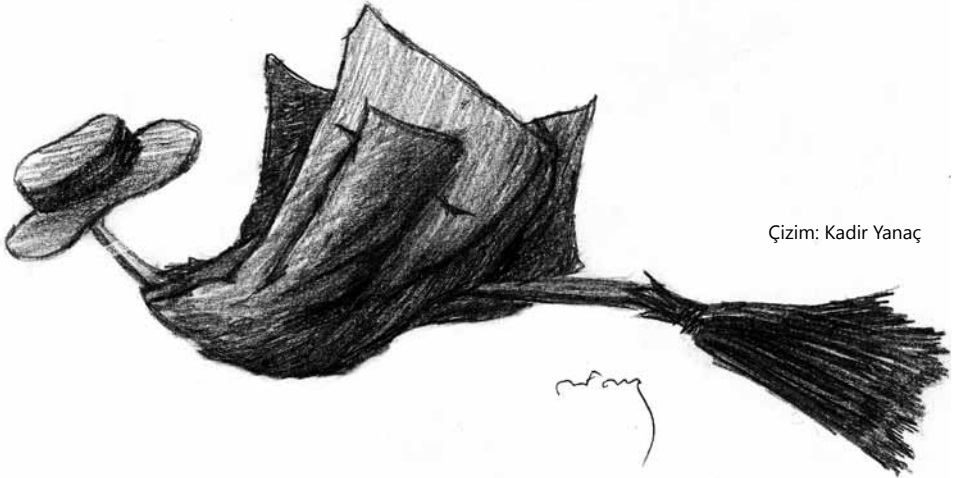
bu hayat cellâdının gözlerine bak
yaş ve kuru aşk ve urgan
hep yarım yamalak üstelik hep şırakkadak
nasıl olsa kalın soyacak derimizi
ve borçludur her şaire
bir hayatta kalma eğitmeni
şu yaşam denen illegal imge
ve kaç nefes ağırlar seni şu evrende

III.
hey tanrım kaç bin tane var aynı harften kaç sonsuz
nasıl bulunur duru bir ben senin içinde usulca sönmüş
yahut bir o tüm kelimelerden firari ve uçsuz
nasıl sürülür izi yok karşıtı bir benim
nasıl görülür yüzü yok karşıtı bir benim

IV.
bir ölüm yaşamakta şu hayatın içinde
ölüm esirgeyiştir ama yine de açık olalım
ses ışık görüntü eşik hep aynı kabuk
ah ne çabuk ölüyor insan ne çabuk
diren soğuk ve kurak dalgalara ah intelijansiya
ateşin alnına serin bir suyu yaslıyor sesin

tüm seslerin içine yavaşça bir susku gibi dolan
ve bir suskuyu boğan her çığlıkta
belki biraz da bundan yalnızca
dudaklarını okuyorum hayat ben senin
ah ben işte her şeye daha uzaktan bakıyorum
o yakını görmek için

IV.
ve kadın bir fısıltı bıraktı derin bir taşkına meşkle
bilmiyorum adı aslandı kimin
onu hatırlamıyorum
diri bir homurtu kaldı senden geriye
dişlerimin arasında ezip durduğum
ah intelijansiya
şimdi ben bu ayak seslerini bu uğultuyu
süreceğim sayha diye bir söze
ama bilmem nerede

Çizim: Kadir Yanaç

tutanak

Mustafa Çevikdoğan

2007–2008 Öğretim Yılı Öğretmenler Kurulu Toplantı Tutanağı

Toplantı Tarihi: 3 Kasım 2007

Toplantı Başlangıç Saati: 10.00

Toplantı Bitiş Saati: 13.00

Toplantı Yeri: Çağdaş Erdemlioğlu Lisesi 11/B No.lu Derslik

Toplantı No: 2

Gündem Maddeleri:

1. Yazman Seçilmesi, Açılış Konuşması ve Yoklama
2. Bir Önceki Toplantının Değerlendirilmesi
3. Öğrencilerin Üniversite İmtihanına Bilinçli Hazırlanabilmeleri İçin Yapılabilecekler
4. Kılık Kıyafet Yönetmeliğinin Uygulanması
5. Dilek ve Temenniler

Gündemin birinci maddesi gereği ben devreye giriyorum. Bendeniz, Çağdaş Erdemlioğlu Lisesi edebiyat öğretmeni Korkmaz Sönmez. Meslekteki ikinci yılımın içindeyim. İnsanların, üniversitelerin edebiyat bölümlerinde güzel yazı dersleri verildiğini düşündüğü bir dönemde öğretmen oldum. Tutanak yerine zabıtnamelerin yazıldığı zamanlarda bu düşünce makul karşılanabilirdi belki. "Gün gelecek öğretmenlere ihtiyaç kalmayacak," öngörüsünün -boşboğazlılığının mı demeli- meslekte yarattığı tedirginliğin bir tezahürü olsa gerek. Herkes, dünyaya ne kadar gerekli olduğunu gösterme derdinde. Edebiyat öğretmeni belgeleri yazar, beden eğitimi öğretmeni öğrencileri milli bayramlara hazırlar, fen bilgisi öğretmeni yarışmalara öğrenci yetiştirir... Kimse, "Sosyal bilgiler öğretmeni yazı yazamaz mı?" ya da "Öğrencileri uygun adım yürütmek için illa beden eğitimi öğretmenliği eğitimi almış olmak mı gerekir?" diye sormaz. Bir nevi mesleği hayatta tutabilme çabası...

Bu müşküle düşmemde en genç öğretmen olmamın da payı var. Kurumsal hiyerarşı... On parmakla yazı yazabilmenin avantajını kullanıyorum en azından. Hem yazıp hem etrafı gözleyebiliyorum. İşin tek keyifli yanı da bu.

Yine yazman olarak seçildim. Şimdi müdürümüz Nahit Bey açılış konuşmasını yapacak. Nahitlerin sonuncusu... Bu okulda Elif'ten sonra en sevimli insan. Çelebi tabiatlı bir adamcağız. Herhangi bir müdürden beklenebileceği gibi bizi idealist gençler olarak görüyor. Biz de onun yanında öyle davranmaya mecbur oluyoruz. Branşı edebiyat olduğu için benimle; benimle iyi anlaştığı için de Elif'le iyi anlaşıyor.

Görünen o ki sadece Türkan Hanım ve şerikleri ortalıkta yok. Kürdilihicazkâr peşrevin ardından sahneye çıkacaklar her zaman olduğu gibi:

Nahit Bey, "Evladım, Türkan hanımlar nerede kaldı acaba?" diye sordu. Yazman Korkmaz Sönmez, "Iron Maiden'ın yeni albüm kapağı için stüdyoya gitmişlerdir hocam," diye cevap vermedi. Alt dudağını yarım santim öne çıkarıp başını hafif bir meyille sağa büktü, omuzlarını da kısarak yukarı çekmekle yetindi. Bu, bilememenin –bilmiyor olmayı pek de umursamamanın- en şık ifade edilmiş şekliydi.

Şimdi sessizlik. Türkan hanımların resmigeçit töreni başladı. Türkan Hanım, en önde sınıfa giriyor, tüm öğretmenleri selamlıyor. Arkasında sırasıyla Necla, Serap ve Güzide hanımlar. Hepsisi de kırkını devirmiş. Ha bir de Sevinç var. Bu ekibe geçen sene bizim tayinle birlikte katıldı. Konuklar kendileri için ayrılan sıralarda yerlerini aldı, önce Türkan Hanım oturdu, kurmaylarına başıyla "oturabilirsiniz" işareti verdi ve seremoni sona erdi.

Türkan hanımlar, dönem başında az ders alabilmek için ellerinden geleni artlarına koymayan, çocukları sık sık hastalanan, her iki ayda bir misafir ağırlayan, bilimum salgın hastalıklardan "nasıplenen", hâlihazırda bir salgın yoksa bile yeni bir salgın için taşıyıcılık görevini seve seve kabul edebilecek memurlar sınıfından. Bu yüzden birçok derslerine bizim girmek zorunda kalmışlığımız vardır. Yüzlerini sık görmeye tercih ederim bu durumu, o ayrı. Bunun yanında derslerini haftanın belli günlerine toplayabilmek gibi bir ayrıcalıkları da olur her zaman. Ellerindeki tek kozları da çeneleridir. İdarecilerden hiçbiri bu silahla mücadele etmeyi göze alamaz. Kadın erkek eşitsizliğinin en yoğun hissedildiği yerde Türkan hanımlar çıkar karşımıza.

Sayım bitti. Çağdaş Erdemlioğlu Lisesi öğretmenleri; 5 kokana, 5 nurcu, 2 cumhuriyetçi, 1 ikinci cumhuriyetçi, 2 liberal İslamcı, 1 luzır, 2 faşist, 2 eski sosyalist yeni liberal, 7 her devrin adamı, Elif Keserci ve ben Korkmaz Sönmez'le emir ve görüşlerinize hazırdır müdürüm.

Gündemin ikinci maddesi gereği Nahitlerin sonuncusu büyük müdür söz aldı. Geçen toplantıda alınan kararların harfiyen uygulandığını; tuvaletlerin artık günde iki defa temizlendiğini, bayan öğretmenler tuvaletine kâğıt havlu konduğunu, öğrencilerin okul bahçesinde sigara içmemeleri için bahçe nöbetçisi öğretmen sayısının ikiye çıkarıldığını, darp ve bıçaklama olaylarının önüne geçebilmek için semt karakoluyla görüşüldüğünü, artık okula giriş çıkış saatlerinde bir ekibin bahçe kapısı önünde bekletildiğini bildirdi.

Kimya öğretmeni Samim Bey söz aldı. Sevinç Hanım'ın telefonu çaldı. Çantasını açıp telefonunu aradı. Çağrı bittiğinde telefonunu henüz bulmuştu. Ben, o küçücük çantanın içine bu kadar şeyi nasıl sığdırıyorlar anlamıyorum, diye düşündüm. Diğer öğretmenler telefonlarını kontrol ettiler. Elif bu hengâmede, arka sıradan sağ işaretparmağını yanlamasına dudaklarına sürmek suretiyle bana Belmondo selamı verdi. Çok şükür, kimse görmedi. Hareketlilik bitti. Samim Bey sözüne başladı. Daha önceki toplantıda söylediklerini hatırlatmaya çalıştı. Kimse hatırlamadı. Öğrencilerin birbirleriyle didişmesini inkılâp ruhunun öğretmenler tarafından öğrencilere aşıl原因amasına bağladı. Sözü, okulda her sene artan çete kavgalarına ve bekâret davalarına getirerek Türk gençliğinin böylesi basitliklerle uğraşmayacak kadar "seçkin" yaratıldığını, eğer öğrencilerimiz ne kadar "seçkin" olduklarının farkında değillerse bunun suçunun "bazı öğretmen arkadaşlarda" aranması gerektiğini belirtti. "Bazı'nın "a" sını "vali"deki "a" kadar uzattı. Gözleri önce bana döndü, sonra Elif'i aradı, bulamadı. Adamın iki sıra arkasında oturan Elif, "Hocam ben buradayım," dedi. Samim Bey istifini bozmadı. Avrupa merkezli eğitim modellerinin Türk milleti üzerinde uygulanmasının saçma olduğunu, milli bir pedagoji geliştirmemiz gerektiğini söyledi. İhsan Bey esnedi. Reşat Bey saatine baktı.

Nahitlerin sonuncusu büyük müdür, Samim Bey'e konuşmasından dolayı teşekkür etti, herkesin elinden geleni yaptığını inandığını söyledi.

Samim Bey, fizik öğretmeni Nazmi Bey'in geçen sene iskartaya çıkarılmasından sonra okuldaki en deneyimli öğretmen oldu. Karşılaştığımda bende tıraş olmuşluk hissi uyandırır. Ona göre eğitimde disiplinden taviz verilmemelidir. Öğrenciye dayak atmaktan çekinmeyen nadir hocalardandır. İki tane kravatı vardır ve kravat düğümünü o kadar sıkı ki, onu görünce kendi kravatımı gevşetme ihtiyacı duyarım. Cumhuriyetçi öğretmenlerin genel olarak tarih ya da edebiyat şubesinden çıkmalarına karşın Samim Bey'in şanssızlığı kimya öğretmeni olmasıdır. Duyduğum kadarıyla iyi bir öğretmendir. Birkaç dershanelen yüksek ücretle teklif aldığı ama devlet memurlarının özel sektörde çalışmaya izni olmadığını söyleyerek bu teklifleri geri çevirdiği rivayet edilir. Muhtemelen sevimli bir adamdır; ama bize bu yönünü göstermek istemez, Elif'le beni hovarda bulur, bizden pek hazzetmez. Hoş, Nahit Bey'den başka kimse bizi sevmez!

Din bilgisi öğretmeni Yaşar Bey söz aldı. Bakanlığa güvenelim, onlar bizler için en güzel olanı yapmaya çalışıyorlar, dedi. Dudaklarında mayhoş bir gülümsemeyle Samim Bey'in kanadına baktı. Deplasmanda üç gol attık, hadi bakalım ne yapacaksınız, der gibi bir hâli vardı. Daha sonra sırasıyla Ferit, Mehmet ve Tuğrul beyler söz aldılar ama o sırada ben, dün gece dinlediğim bir şarkının sözlerini hatırlamaya çalıştığım için söylediklerini anlayamadım. Hayati sözler söylemediklerini var sayıyorum.

Tuğrul Bey'in sözleri bittikten sonra büyük müdür Nahit Bey, gündemin 3. maddesini hatırlattı. Öğrencilerin üniversite sınavında başarılı olabilmeleri için neler yapabileceğimizi kurula sordu.

Müzik öğretmenini Hadi Bey söz aldı. Bu arada okulun bahçesinde 10 Fen/C ile 10 TM/B'nin futbol maçı için epey öğrenci toplandı. Hadi Bey; buranın bir lise binası olduğunu, üniversiteye hazırlamak gibi bir işlevinin bulunmadığını söyledi. Bazı öğretmenler homurdandı. Bunun üzerine Hadi Bey sesini yükseltti. Bahçede adam seçimleri bitti. Maç başladı. 5 Fen/C'den Sadık, topu sağındaki Can'a bıraktı. Hadi Bey öğretmenlerin kendi müfredatlarını uygulamalarının yeterli olacağını söyledi. Kimin üniversiteye gireceğiyle ilgilenmediğini ekledi. Can, kendi etrafında döndü, bir arkadaşının etrafında daha döndü. Ne yapıyor bu çocuk! Uzun bir pas attı. Rakip ceza sahasında sınıf arkadaşı Cenk topu kaptı. Hadi Bey, sürekli bu konunun gündeme geldiğini, bunun "şeyin örgüsüne" döndüğünü söyledi. Neyin örgüsü, der gibi bakan gözleri görünce "Şey işte canım," dedi, "hani geceleri örüp gündüzleri söken bir bayan vardı ya..." Elif arkadan "Ören Bayan hocam," diye seslendi. Hadi Bey sinirlendi. "Rica ederim, müdahale etmeyin," dedi. EA'cılar golü yiyeceklerini anlayınca "El var," diye bağırdılar. Hadi Bey'i sakinleştirmek isteyen Nahit Bey araya girdi, "Penelope'den bahsediyorsunuz galiba," dedi. Hadi Bey "Hah işte o kadın," dedi. "Aynı meseleleri tartışıyoruz, bir adım ilerleyemiyoruz. Bugün tartışacağız, yarın şey pilavı gibi tekrar önümüze gelecek," dedi. Ne pilavı olduğunu söylemedi. Cenk, topu kaleye gönderdi. Samim Bey "Temcit pilavı," diyerek Hadi Bey'i sufle etti. Cenk golünü attıktan sonra itiraz edenlere nah çekti.

Bu okulda sadece iki cumhuriyetçi var ve toplantılarda en çok bu adamların sesi çıkıyor. Milli bayramlardan kalma bir alışkanlık olsa gerek. Düğünde mikrofonu kapan işgüzar enişte misali hemen sahneye atılıyorlar. Nurcularda durum farklı... Hepsi de sınıfın sol arka sıralarına art arda konuşlanmış durumda. Yıllarca içlerine sinmiş adamlar, şimdi kolay kolay ön plana çıkamıyorlar. Erkekleri, o can yakan bıyıklarının altından gülüyor, bayanlar zikirmatikleriyle dua mırıldanıyor. Buldukları ortam kendilerine herhangi bir getiri sağlamayacaksa vakti başka şekilde değerlendirmesini iyi biliyorlar.

Müdür muavini BIOSMAN söz aldı ve Hadi Bey'in sözlerinin kısmen doğru olduğunu söyledi ama diğer liselerle yarışabilmek için üniversiteye mümkün olduğunca çok öğrenci gönderilmesi gerektiğinin de altını çizdi. Sevinç Hanım'ın telefonu tekrar çaldı. Bu defa telefona çabuk ulaştı. Nahit Bey'e bakıp sırtıttı. Ferit Bey gerindi, İhsan Bey esnedi.

İhsan Bey... Bu okulda beni en fazla rahatsız eden tip... Gün boyunca yüzünden eksilmeyen sinir bozucu bir gülümsemeyle Shaolin bilgisi gibi etrafta dolaşır. Kahverengi ceketle lacivert pantolon giyer, desenli gömlek üzerine desenli kravat takar, umursamaz. Çünkü doğru giyinmekten bihaberdir. Çok şeyi bilmiyor olması, onun hayattan muaf tutulmasını sağlar. İlk zamanlar benimle konuşmaya çabaladı birkaç defa, geçenlerde de yanıma gelip "Sen bilirsin, luzır ne ki?" diye sordu. Kendisinden hazzetmediğim için geçiştirdim oracıkta. Elif, on yıl sonraki hâlimi gördüğüm için İhsan Bey'den kaçtığımı düşünüyor.

Çaycı Kuntay Muhittin Abi kapıyı çalıp kimsenin seslenmesini beklemeden içeri girdi. Aslında girmeden önce mi kapıyı çaldı yoksa girdikten sonra mı kimse anlamadı. "Çaylar geldi müdürüm," dedi. Servise başladı. Kuntay Muhittin Abi'ye sadece ben, bu şekilde hitap ediyorum. Haklı olarak isminin Kuntay kısmını kimseye söylemiyor. Geçen ay SSK'da bir işi olmuştu, bana bir dilekçe yazdırdı, kimliğinde gördüm. Üç kere yemin aldı, gerçek adını kimseye söylemeyeceğime dair. Ben de hikâyesini anlattırdım bunun karşılığında. Cumhuriyet tarihinin ilk Kuntay'ı olmasa da ilk çaycı Kuntay'ı olduğu kesin. Anlattığına göre annesi Muhittin Abi'nin doğum sancılarını çekmeye başladığında, gece yarısı köyden karga tulumba alınıp ilçeye getirilmiş. Şanslarına, o gecenin sabahında ilçede doğumevinin açılışı yapılacağından hemen oraya yatırmışlar kadını. Sabah olup da kaymakam, belediye başkanı, ilçenin diğer mülki amirleri ve ağır top olarak da milletvekili açılışa gelince Muhittin Abi içeride 3 saatlik bir insan olarak uyumaktaymış. Kurdele kesildikten sonra vekil bey hastaneyi gezerken hastane personeli, hazrete "doğumevlerinde hayata merhaba diyen ilk çocuğu" takdim etmişler. Hastane başhekimini boşboğazlık edip "Efendim daha ismini koymadık, siz lütfetseniz," deyince Muhittin Abi'nin babasına söz düşmemiş. Mebus, yanında getirdiği küçük oğluna sormuş, çocuk da "Kuntay olsun," demiş.

Mebusun ve oğlunun sevimliliğine odadakiler zoraki gülerken Muhittin Abi'nin anne babası "Ne dedi?" der gibi birbirlerine bakıyorlardı muhtemelen. İsim, hastane kayıtlarına geçmiş, oradan da nüfusa. Devlet büyüğünün sözünü dinlememek olmaz ya, babası içine sindirememiş, kimselere de söylememiş bunu, rahmetli babasının ismini de ekleyivermiş nüfus amirliğinde. Ortaya bizim Kuntay Muhittin Abi çıkmış.

Muhittin Abi, çayları dağıttıktan sonra "Boşları almaya ne zaman geleyim müdürüm," dedi. Nahit Bey "Çıkabilirsin Muhittin," diye cevapladı. Çayların gelmesiyle oluşan kargaşada olan İhsan Bey'in uykusuna oldu. Türkan Hanım çantasından kurabiye çıkarıp çevresindekilere ikram etti. Tacettin Bey, kurabiyelerden üçer beşer götürürken "İlahi Türkan Hanım, hemen nereden de bulur buluşturursunuz," dedi. Türkan Hanım gülümsedi. Sevim, kurabiyelerin tarifini sordu. Güzide Hanım atılarak "Çok kolay şekerim," diye bildik bir tirada başladı.

On dakikalık çay molasından sonra Müdür Bey herkesi sessizliğe davet etti. Gündemin 3. maddesi görüşülmeye devam edildi. Tarih öğretmeni Tuncay Bey söz aldı. Öğrencileri üniversiteye göndermek istemediğini açıkça belirtti. Üniversitelerde örf ve âdetlerimizin unutulduğunu, Frenk gibi yaşayan bir nesil yetiştirildiğini söyledi. Gençlerimiz kendi kimliklerini unutacaklarsa varsın kör cahil kalsınlar, dedi.

Tuncay Bey, anlaşılacağı gibi, okulumuza faşist kadrosundan girmiş. En önemli misyonu ortak sınıflarımızda öğrencileri Elif'in ve benim zararlı etkilerimizden korumak. Türk yazarların -Frenkleşmemiş olanların- tamamı okunmadan yabancı bir yazarın okunmasını tarihe ve kültüre yapılmış bir saygısızlık addeder. Kendi gibi tüm büyük milliyetçilerden bekleneceği gibi, Türk kelimesinin tüm harflerini büyük, Yunan ve Ermeni kelimelerinin tüm harflerini küçük yazmaktadır.

Tuncay Bey'in sözlere kurulda bazı tepkilere neden oldu. Samim Bey tekrar söz alarak sevgili arkadaşının hiddete kapılarak bu sözlere sarf ettiğinden emin olduğunu söyledi. (Ben bu cümleyi filimsi konusunda kullanırım diye kırmızıya boyadım.) Zira üniversite hayatının bazı gençler üzerindeki etkilerinin hepimizin malumu olduğunu; fakat biz öğretmenlerin de gençleri geçici heveslere kapılmamaları, kendilerini taallüm ettikleri ilme vermeleri konusunda gayretlendirmemiz gerektiğini söyledi -aslında taallüm kelimesini kullanmamıştı, sırf isminin yanında nasıl duracağını merak ettiğimden ben ekledim. Öğretmenlerin geneli Samim Bey'e hak verdi.

Bu sırada bahçedeki maç iyice kızıştı. Skoru takip edemediğime hayıflanırken oyuncuların da benden geri kalmadıklarını fark ettim. Zira fenciler 4-3 önde olduklarını öne sürüyor, EA'cılar durumun 3-3 olduğunda ısrar ediyordu. Sesler yükseldi, hâliyle yakası açılmamış küfürler bir süre sonra toplantı salonuna kadar gelmeye başladı. Hepimiz, küfür duyunca yüzümüzün kızardığı çağları geçtiğimiz için sadece İhsan Bey kafasını önüne eğdi. Kısa bir sessizliğin ardından okulun kötü adamı, müdür muavini Osman Bey duruma el koydu ve pencereden uzanıp "Ulan turşular, defolun başka yerde oynayın," diye hırladı. Turşu olmakla itham edilen öğrenciler kavgayı bırakıp sessizce okul bahçesini terk ettiler. Birkaç kendini bilmez, pencereye doğru el sallayıp bir şeyler mırıldandı. Osman Bey, kurulu bir sorundan daha kurtarmış olmanın gururuyla yerine döndü.

25 yıllık öğretmen olan Osman Bey, okuldaki öğrenci cephesine karşı idarenin önemli bir silahı olmasının yanında hayatını 40'ar dakikalık zaman dilimlerine taksim edebilmesiyle de bilinir. Bu meziyeti, kendisinin "BIOSMAN" lakabını almasını sağlamıştır. İstedığı an, 40 dakika sonrasına kendini kurabilir. Nasıl olduğunu tam olarak anlatabilmem imkânsız ama her 40 dakikada beyinde bir klik attığını sanıyorum. Ders zili çaldıktan sonra 40.00.00'lık süre dolduğunda zil tekrar çalmadan kapıya yönelir. Teneffüs süresini ayarlayamaz, en küçük birimi 40 dakikadır. Bir defasında öğrenciler okulun ziliyle oynayıp Osman Bey'i test etmeye çalışmışlar. 40 dakika geçtiğinde adam zilin çalmamasını umursamadan kapıdan çıkıp gitmiş. Ders süresinin 45 dakika olması konusu tartışıldığında ne kadar heyecanlandığını hatırlıyorum, haksız da sayılmaz. Böyle bir yetenek önemsiz bir küsurat yüzünden harcanmamalı.

Üyelerin sıkılmaya başladığını fark eden Nahit Bey, 4. maddenin tartışılmasına geçti. Öğrencilerin okulda ve okul çevresinde kılık-kıyafet yönetmeliklerine uymaları gerektiğine dair bir şeyler geveledi. Çağdaş Erdemlioğlu Lisesi öğrencilerinin giyimleriyle ve örnek davranışlarıyla çevrede parmakla gösterilmeleri gerektiğini söyledi.

"Kız Öğrenci Terbiyecisi" Nadide Hanım cırladı, öğrencilerin "boyanması" konusunda tek başına verdiği mücadelenin yeterli olmadığını, diğer öğretmenlerden de yardım beklediğini belirtti. Anlattığına göre kız öğrencilerin etek boyu "bismillah buralarına" kadar kısalmış. Bunun sonu nereye varacakmış...

Coğrafya öğretmeni Mehmet Bey ayağa kalktı. Erkek öğrencilerin de her sabah saçlarına "bir kutu" jöle sürerek geldiklerini, bundan rahatsız olduğunu söyledi. Ayrıca bazı erkek öğrencilerin kulaklarında küpe deliği fark ettiğini de ekledi. Yaşar Bey tekrar söze girdi, "Efendim, duvardaki dururken yerdekiyle ilgilenmeye ne hacet, önce öğretmen arkadaşların kılık kıyafetlerine çekidüzen vermeleri gerekmez mi?" diye sordu. Öyle kakavanca bir hâli vardı ki kalkıp adamı oracıkta boğazlamak istedim. Türkan Hanım, yanındaki Necla Hanım'a dönüp tarifsiz bir orgazm inlemesiyle "Elif'ten bahsediyor," dedi. Elif, "Elif kadar başınıza taş düşsün," dedi, kimse efendiliğini bozmadı, herkes duymazdan geldi.

Bizim -Elif ve benim- giyimimiz asla kurallara aykırı olmadı. Şunu da itiraf etmeliyim ki tüm kuralları esnetilebildiği kadar da esnettik. Bayanların pantolon giymeleri serbest olduktan sonra Elif tercihini bu yönde kullandı. Renk seçiminde de oldukça bağınaz davrandığı bir gerçek. Saçlarının kısa olması da ayrı bir diplomatik nota sebebi -bu kadar az süsleniyorken nasıl kendini bu kadar güzel gösterebiliyor? Bana kalırsa, Elif'i çekememelerinin en önemli nedeni, onun "öğretmen" gibi giyinmediğini düşünmeleri; fakat nerede yanlış yaptığını da bir türlü sezememeleri. Onda kurallara aykırı hiçbir şey bulamıyorlar. Bu da nefretlerini daha bir körüklüyor. Benim giyimime gelince, Luzır İhsan'dan biraz daha halliceyim bu konuda. En azından giydiğim renklerin bir bütün olmasına gayret ediyorum. Meslektaşlarının bu konuda bana olan hınçlarının sebebi, kravatı sabah okul bahçesinde takmam ve akşam aynı yerde çıkarmam. Ama hepsi bahane, bizim rahatlığımızı çekemiyorlar...

Elif'le tanışıklığımız bu okulda başladı. Demiryolu hikâyecisi benzetmesini yapmak istemiyorum ama tabiri caizse buraya sürüldük. Memlekette sorunlu öğretmen sayısı bu kadar azken neden ikimiz de aynı okula düştük, kaderin cilvesi! Önceleri diğerleriyle olduğu gibi birbirimizle de konuşmuyorduk, ama birkaç roman sayesinde bunu atlattık (Günahımı almayayım, diğer insanlarla konuşma konusunda ben o kadar da kötü sayılmam, hatta okulun kokanalarına kendimi sevdirmiş bile olabilirim.) Bir kere Elif, şairin dediği "varoluş sancısını adet sancısıyla karıştıran kızlardan" değil. Sevdiğinden öyle söylüyorsun diyeceksiniz, seviyorum ama aramızda aşk meşk yok. Âşık olmak gibi âdetler bizi sarmıyor. Eski zamanların bilge krallarındaki muhakeme gücüne sahip. Nerede, nasıl hareket etmesi gerektiğini iyi biliyor. Fevri çıkışları oluyorsa, öyle yapmak istediği içindir. Bunalımlı biri olduğu söylenemez, kendini ayrıcalıklı da hissetmiyor, sadece ulaşması zor. Ulaşmayı göze aldığınızda eğitim camiasının en tatlı öğretmenini buluyorsunuz karşınızda. Çok fazla kitap okumamış, müzikten de hoşlanmaz, sancılı tiplerde görünen bulgulardan epey uzak. İçinden geldiği gibi yaşıyor işte. Kim ne demiş dert etmiyor. Birçoklarının başını çevirip geçtiği şeyleri görmekten korkmuyor ve sessiz kalmayı kendine yediremiyor, bu da başına büyük işler açıyor.

Çok değil, Nahit Bey görevi bıraktıktan sonra hakkımızda bir tutanak tutulacak. Olmadı ikincisi gelecek, bir şekilde bu okuldan uzaklaştırılacağız. Bayılarak da yapmıyoruz zaten bu işi ama yapabileceği hiçbir şeyi olamayan insanlar memur olur, diye öğretiler bize. Bu sebepten geldik buraya, kovarlarsa ne yaparız

bilmiyorum. Herkesin bir "şey" olabildiği bu ülkede hiçbir şey olmadık. Nahit Bey "Korkmaz, evladım," dedi. Oysa o kadar da gayret ediyoruz. Ne bir öğrenciye Kafka'dan bahsettim ne birine başka bir kitap okumasını tavsiye ettim. Yine de benim olmasa da Elif'in defteri epey kabarmıştır. O giderse ben de durmam.

Nahit Bey tekrar "Evladım," dedi. Neden evladım deyip duruyor. Bana sesleniyormuş. Arada bazı konuşmaları kaçırılmış olmalıyım. "Dilek ve temennileri yaz da toplantıyı bitirelim," dedi. Türkan Hanım'ın kurabiye yerken çatlamasını, Samim ve Hadi beylerin İstiklal Mahkemeleri'nde yargılanıp asılmalarını, Tuncay Bey'in Orta Asya'da boz kurtlara yem olmasını, Osman Bey'in öğrencilere küfrederken pencereden düşmesini, Yaşar Bey'in ve nurcuların bıyıklarının boyunlarına kadar sarkıp düğüm olmasını, sonra da hepsinin bıyıklarıyla boğulmalarını, Nadide Hanım'ın kızlara bağırırken kalp krizi geçirmesini temenni ettim. Tüm bu Türkanlar, Osmanlar, Tuncaylar, Nadideler, Yaşarlar öğretmenliği bize zehir etti, hepsinin de belalarını bulmalarını diledim. Toplantı sona erdi, İhsan Bey uyandı, Elif gülümsedi.

söz uçar sözcü ölür

Cevher Kara

allah var

gam var

ama

gam zedeleniyor

allah var

...

güneş bir harf boyu yükselince

kelimeleraltı'nda duran bu

şiiirler

okur sana

kelimelerden fazla sığınağım yok

böyle

yıllar var

barksız

ileri gidersem bahtsızım

bark ki sert bir türkçe

ve o farsçasızlanınca

ve bundan bir keskinlik töreyince

buyrun: kelimeleraltındayım

tahrif oluyorum

bahtımda sen olsaydın

alsaydın sızısı

bölünerek töreyen

keskinliğini barksızlığımın

kimin elindense

kaçtım

turuncuna kıvrılmış

yorgunküçükuçurtma'yım

dile söv at beni

dilémin

gök yüzüne tut beni

kimin ilindense
göçtüm
tarıncına kovulmuş
algıncaçık mülteci'yim
dile kov at beni
dilémin
gök ölkene kat beni

olmadı
açlıktan başka bir şey ver
seni hatırlayacağım
yoksa afrikalaşacağım
içim
suçum
afrika

...
kuytular bulandım
dibimi göremiyorum
uykular bunaldım
dilimi çizemiyorum
ve artık günaha girmek için
şeytanın koluna girmiyorum
damsız giriyorum
bir demlik şaraba
densizleşiyorum
kusura bakmıyorsun
çocuklara bakılmalı
kusurlarına değil
çün
çok sigara çekiyor
acı içiyorlar çok
ileri derecede annesizlikle
gece irdeleyen saatlerde
elleri papatyasız çocuklar
...

peşimdeyim
yakalayacağım
ona günümü göstereceğim

peşimdeyim
yakalanacağım
ona günümü göster diyeceğim

sensiz gün görmeyeceğim
sensiz gün görmeyeceğim
sana söylemeyeceğim
söylemeyeceğim

seni
geç bulup er yitirmek
az bilip çok şükretmek
ve bu medcezir neye yol açıyor
seni benliğime bir ik tir mek ten başka
dakka dakka bir iki yorsun
...

başlarımız aşka takoz
aşk başaşağı
şeytan boşaltıyor freni
gülümseyen yüzümüz asfalta

her şey bir tüfeğe bakıyor
yüzümüz bir tüfeğe
doldur şeytan
— yine mi sen
tetiklesene şeytan
gözlerimizin bağı çözülüyor
gözlerimiz
doluyor saçma sapan
dökülüyor ela misketler
dökülüyor kahve can
— şeytanın bacağına dokunmadan

ama allah'tan korkmalıyız
aşk bir gerçeklik değil
— bir şaka
olabilir
aşkı âşık olarak yaşamalıyız
— şeytan hiç âşık olmadı biliyor musun
...

bir dutun koyu
yeşil doruğuna
senle yanaşmak
bir üstgeçitle ya da uçarak
senle bakışmak
senle bakışmak
aşka kelimelerden başka
bir fırsat tanımak

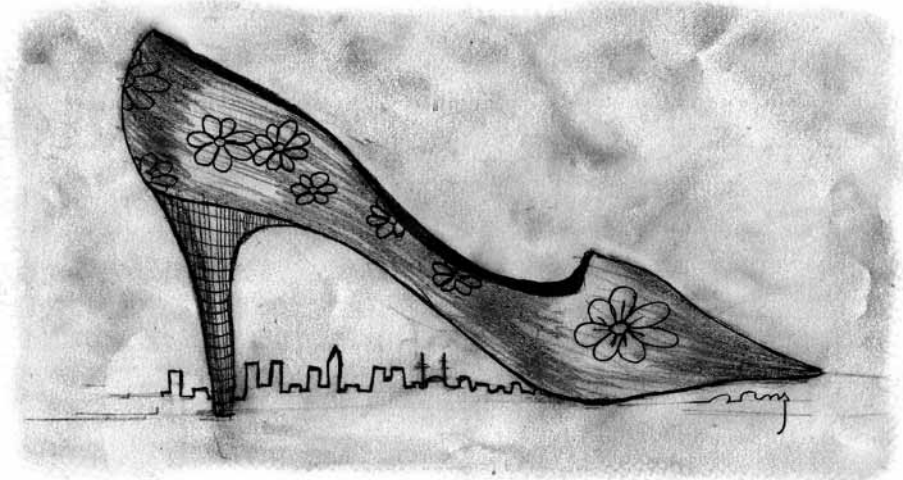
...

yaşasınlar istanbulbeyfendileri
taşralılar ölsün
anlayışsıztaşralılar ölsün
saksılara gömsünler onları
paris kim oluyor
isfehan kim istanbul
ben sana bakıyorum
hayatım
ellerine
can atıyorum
eteklerine
istanbul
bana gülümsesene
günümü göstereceğine n'olacak

...

yağmuru yeganeölüsuyu görenler
ölmesin bir kuraklıkta
son dilekleri yerine getirilsin
hayatı çölağıt okuyanların
— bir duble yağmur lütfen ayık ölmek istemiyor
sözlerimin bağı çözülüyor
özür diliyorum.

Çizim: Kadir Yanaç

eylül - ekim '09

Çizim: Kadir Yanac

göğü basık ülke

Besim Yunus

1.53 boyunda bir çocuk, sokakta oyun oynarken kuralları unutup zıpladı ve başını göğe çarparak yere yığıldı. Bu sahneyi görenler göğün çatlayan kısmının etrafında toplaşırken olası bir felaketten sorumlu tuttıkları çocuğu türlü sözlerle azarlayıp tekmeleriyle hırpalamaya başladılar. Olay yerinde bulunan yamacılardan biri alet çantasından telaşla çıkardığı malzemeleri genç yaşından beklenmeyecek bir ustalıklarla kullanarak göğü kahramanca onardı. Ardından çocuğun kanayan başıyla ilgilenmek için çantasından başka şeyler çıkaracak sandım. Buna gerek kalmadı; çünkü çocuk yalpalayarak kalkmıştı ve oradan uzaklaşıyordu. Kalabalıktan söylenmeye devam edenler olduğu gibi, göğün bir an önce eski kuvvetine kavuşması için dua edenler de vardı. İhtiyarlardan biri konuyla alakalı bir çocukluk hatırasını anlatmaya başlayınca orada bulunmaktan iyice rahatsız oldum ve bir eliyle kanayan başını tutup diğer eliyle gözyaşlarını silen çocuğun peşinden yürümeye koyuldum. Kalabalığa, anlaşılmayan kesik kesik cümleler savurarak arkasına döndüğünde kendisini takip ettiğimi fark etti. Beni nişan alıp attığı taş da hedefinden sapıp göğe çarpınca kalabalığın öfkesi bu defa dindirilemez bir hal aldı. Onu oracıkta linç ettiler.

* * *

Ülkemiz; göğü basık, ortalama boya sahip birisinin bulutlara dokunmak için elini kaldırmasının yeterli olacağı, benim gibi hilkat garibelerininse çenesini göğsüne yapıştırmadan yürüyemeyeceği yassı ve geniş bir ova. Yer yer tümsekleşen yüzeyler göğe ulaşmadan nihayete erse de üzerlerinde gezinmek, günbatımını seyretmek pek mümkün değildir. Güneşin tehlikeli olduğunu öğrenmek için mutlaka ona dokunmak gerekir. Ülkemiz insanların çoğu yalnızca bir ele sahiptirler ama günahlarını ceplerinde taşıdıklarından bu, kimse tarafından dile getirilmeyen fakat herkesçe malum olan bir bilgidir. Ben sağ elimi kaybettiğimde on iki, bunu gizlemem gerektiğini öğrendiğimde yirmi üç yaşımdaydım. Gizlemek zorundaydım çünkü her dokunuşta onun zaten kısıtlı olan ateşini biraz daha harcamış olmak affedilemezdi. Bir gün ateşi bittiğinde gökte yusuvarlak bir oyuk açılacak, bu yüzden kıyamet kaçınılmaz olacaktı. Buna rağmen çocukların güneşe dokunmaktan bir türlü vazgeçmemeleri doğaldır. Onların ellerini kurtarmanın ve böylece güneşi de korumanın tek yolu büyüklerin göğe kendi güneşlerini çizmelerini engellemekten geçer. Çünkü çocuklar güneşlere tutunarak oynanan bir oyun esnasında ansızın sahici güneşe dokunurlar. Nitekim burası kendi evinin gök manzarasını dilediğince değiştirenler yüzünden binlerce güneşi olan bir ülkedir. Dahası, çeşitli tekniklerle çatlaklara çekilen katı sadece maviyi kullanan ressamın boyadığı yıllar da geride kalmıştır. Diğer renklerin de kullanılabilmesi keşfedildiği için gök hiç de alışık olmadığı renklerle boyanmıştır. Çoğunlukla günbatımına çalan kırmızı ve geceye tesir eden siyah tercih edilir ancak pembe, eflatun ve yeşilin tonları da yer yer kullanılmıştır.

Elimi kaybedeli çok olmamıştı ki ülkesini yüksekte seyretmek için bir tümseğin üzerinde iki büküm oturmuş bir adama rastladım. O yaşlarda en kolay yapabildiği şey inanmak olan bir çocuğa “Göğün ardında ne var, biliyor musun?” diye sorulsa; peşinden hangi cevap verilirse verilsin çocuğun buna inanması zor olmaz. O adam da, usulca kulağıma eğilerek –eğilmesi için herhangi bir çaba harcamasına gerek yoktu- büyük bir hazine var ama bildiğim sadece bundan ibaret, hazinenin ne olduğunu sorma, demişti.

Önceleri hazine zihnimde içi altın ve pek çok değerli taşla dolu bir küpten fazlası değildi. Zaman geçtikçe hazine hakkındaki fikirlerim olgunlaşıyor, üzerine yeni yeni hayaller kuruyordum. Örneğin Allah’ın Adem’e göstermediği ilk Havva’sıydı. Onu o denli güzel yaratmıştı ki Adem sadece yasak elmayı yemekle kalmaz, tövbesini de ihmal edebilirdi. İşte bu yüzden Allah Havva’yı bu göğün arkasına gizlemiş, kimselere göstermiyordu. İçinde tüm bilgilerin yazılı olduğu bir kitabı da düşünüyordum. Tüm tarihi gerçeklere, uzayın sırrına ve ölümsüzlük bilgisine sahip bir kitap. Sayfaları yerden göğe kadar demem pek hafif kaçacağı için göğün ardındaki sonsuzluğun tamamını doldurduğunu düşünüyordum. Şayet hazine bunlardan biri değilse ancak başka bir ülkeydi. Göğü metrelerce yukarıda, kimsenin fırçasıyla erişemediği güzellikte, kendi gerçekliğiyle asırlardan asırlara emanet bırakılıp da bir yıldız büyüklüğünde dahi değişim göstermemiş bir gök. Çocukların zıplamakta hür olduğu bir ülke ve güneş can yakmıyor. Ağaçlar metrelerce uzun olduğundan her çocuğun bu defa bir günah alameti olarak taşıyacakları, vaktiyle ağacın en yüksek dalından düşüp de kırdıkları kollarının, bacalarının hikâyesi. Bulutların yolculuğu uzaktan bakınca pek alımlı ve vakur görünüyor. Yağmur başlayınca saatlerce, belki günlerce yağıyor fakat su yükseldiğinde insanlar kayıklarına binip gökle yer arasında sıkışmıyor. Kış sevilen bir mevsimdir, çocuklar kartoplarını göğe fırlatırlar fakat bulutların boğazı tıkanmaz. Tüm bunları ayakta, başım dik seyrederken bir gözümü kısverip yerinde duran sağ elimi kaldırarak güneşi parmaklarımın arasında tutuyor gibi yapıyorum. Güneş yaklaşıyor ve yatak odamın tavanındaki yıldızlar kaybolunca hayalim beni bir kâbusa teslim ediyor. Ülkemizden daha basık bir ülkedeyim. Sürünüyorum ve kesin bir katılığın içinde buluyorum kendimi. Kollarımı kıpırdatmak için büyük bir çınarın dallarından kurtulmam gerekiyor. Ayaklarım kayalıklara bağlı ve başımı ısırarak bir göğün dişleriyle kendi dişlerimi birbirine kenetlenmişken görüyorum. Nihayet tavanımdan yatağıma tükürdüğümde, göğün delinmemesi için müthiş bir çaba sarf eden herkesin aslında birer kurtuluş elçisi olduklarına inanıyorum.

Her ne pahasına olursa olsun göğün ardındaki hazineyi keşfetmeye karar verdiğimde Gök Mukavemet Kurulu tarafından göğün altına çekilen dördüncü kat da bitmek üzereydi ve artık göğü aşmak eskisinden daha zordu. Ufak tefek izlerden ya da haylaz bir çocuğun ani sıçrayışlarıyla oluşan çatlaklardan fazlasını beceremezdim. Hem göğe zarar verdikleri için cezalandırılanlar sadece insanlar değildi. Binlerce bilinçsiz kuş göğü gagaladıkları için katledilmiş, bilhassa ağaçkakanların nesli tüketilmişti. Kuşları Ehlileştirme Kurulu, Ağaçları Budama Kurulu, Çocuk Oyunları Yazıcılığı gibi pek çok kurulun faaliyet göstermeye başladığı ülkemizde göğü delmek, bir insanın kalbini delmekten daha ağır bir suçtu.

Tümsekte karşılaştığım o şom ağızlı adamın Kayıp Çatılar adında bir kitap yazdığını işitmiştim. Niçin sadece duvarlarımız ve tavanımız var, diye başlıyordu kitap. Evlerimizin göğe kadar yükseltelen duvarlarla inşa edilmiş ilkel barınaklar olduğunu, göğün baskınlığından kurtulabilmek için çatılar da yapmak gerektiğini söylüyordu. Aslında bu tip tasarımların birkaç defa denendiğini biliyordum. Fakat çatısı olan evlere sığlamıyor, bu yüzden çatılar lüzensüz gök işgali sayılıyordu. Demek kitabıyla bana başka bir şeyi göstermek istiyor, diye düşündüm. Biraz kafa yorunca çatılarımızın göğün üzerine hapsedildiğini anlamam zor olmamıştı. Bacanın yerini tespit edebilirim göğün arkasına geçebilirdim. Duvarlarında delikler olan evimizin tavanında da muhakkak bir delik olmalıydı. Uzun zaman tavanımızı seyrettim. Bir zamanlar beni düşlerime hazırlayan tavanım artık düşlerimi benim için hazırlıyordu. Her gece sanki yatağımın tavana izdüşümünde küçücük bir gözenek olarak açılmaya başlayan delik biraz daha genişliyor, beni içinden geçmem için çağırıyordu. Ben de bu çağrılara asla kayıtsız kalamıyorum ve nereden kazandığımı bilmediğim bir güçle yatağımdan oraya doğru fırlıyordum. Fakat neticede her sabah derin bir baygınlıktan uyanıyor, karşımda babamın öfkeli, annemin tedirgin bakışlarının ardından işitmek istediğim asıl sözü bekliyordum. "Oğlum!" demeliydiler, "Tüm ülke dışarıda, senin selamını bekliyorlar. Onlara asırlardır korktukları şeyin Havva, kitap, geniş bir ülke gibi şeyler olduğunu gösterdiğin için sana şükranlarını sunacaklar." Oysa bir sabah heyecanla penceremden dışarı baktığımda öfkeli kalabalığı sakinleştirmeye çalışan Öfke Yatıştırma Kurulu görevlilerini ve odamda tavanımı onaran mavi önlüklü yamacıları görüyordum. Kuvvetli bir el kolumu sıkıca kavramıştı. Taş atmanın yasak olması ilk defa işime gelmişti çünkü zor zapt edilen kalabalıktan birkaçının elinde taş vardı ya da elleri taşlandı.

Hapishaneye girerken "Yüzükoyun mu, sırtüstü mü?" diye sormuşlardı. Sırtüstü uzandığımda gökten başka bir şeyi seyretmeye tahammülüm olmayacağı için "Yüzükoyun!" diyerek cevap vermiştim. Yüksekliğinin otuz santimetreden az olduğunu düşündüğüm hapishanemde kaç yıl uzandığımı bilmiyorum. Çevremde bir kısmı sırtüstü uzanan pek çok mahkûm vardı. İçlerinden Zeynel isminde, istediği gibi sağa sola dönebilen cılız bir çocukla tanışmışım. Benim gibi vücudu biraz yapılı kimselerse yıllarca kaskatı, hareketsiz kalmak zorundaydı. Yuvarlanarak yanıma geldiğinde "Buradan bakınca bir kozalağa sıkışmış tırtıl gibi gözüküyorsun." diyerek kahkahasını atarken diğer tırtılları, özellikle de ters dönmüş tırtılları görünce ben de gülmeye başlamışım. "Seni daha basık bir hapse atmaları gerekmez miydi?" dediğimde ilk zamanlar kendisinin de benim gibi hareketsiz yattığını, fakat zayıflarsa hareket edebileceğini fark ettiği için tavandan sarkıtılan ya da yerden çıkarılan pipetleri çok nadir kullanarak zayıfladığını anlatmıştı. Ben de ona, bu sırrına karşılık göğün üzerindeki hazinelerimden bahsediyordum. Kısa zamanda kollarımı ve ayaklarımı oynatmaya başlamışım bile. Tamamen rahat hareket edebilir, Zeynel gibi yuvarlanarak diğer suçluların yanına gidebilir hâle geldiğimde ise benim için hapishanenin dışarıdan pek bir farkı kalmamış sayılabilirdi.

Zeynel ve küçük kardeşi babalarının çizdiği eğri büğrü güneşi silip yerine kocaman bir ceviz çizmek istemişler. Onları ellerinde zımpara ile gören ispiyoncu bir ihtiyarın çığıklarıyla etraflarında topladığı kalabalıktan zor kurtulabilmiş. Fakat kardeşi Zeynel kadar şanslı değilmiş. Bunları anlatırken bir

yandan alaycı gülüşüyle "Aptallar, beni de linç edebileceklerini sandılar." diyor, bir yandan da güneşi silmeye karar verdikleri güne lanet okuyordu. Sanırım bir felaketten kurtulmuş her asil ruhlu gibi felaketin aldığı canların sorumluluğunu kendi kurtuluşuna bağlıyordu. Onun mizacına hiç yakışmayan bu hüzne bir son vermek için ölüm sebebi gök olan herkesi göğün üzerindeki başka bir ülkenin bütün sonsuzluğuyla karşıladığını söylemiştim. Ona kendi hikâyemi anlattığımda gözleri parlıyordu. "Demek kardeşimi görecektin!" diyor ve yüzüme gökte zaman zaman görünen meleklerden biriyle karşılaşmış gibi bakıyordu. Annemle babam ise bir kez bile beni ziyaret etmemiş, ülke kurallarını çiğneyen evlatlarını değil görmek, düşünmekten bile çekinir olmuşlardı. Hem hapiste tekrar karşılaştığım o şom ağızlıdan öğrendiğime göre ailem için bir avuntu sayılabilecek tek şey de yaşanmıştı zaten. Bir kardeşim olmuştu. Ona göğün arkasındaki hazine hakkında bir şeyler söyleyip söylemediğini sorduğumda kıs kıs gülüyordu şom ağızlı.

Zeynel'in cezası benimkinden çok daha önce sonlandığında, muhtemelen kâh sürünerek kâh yuvarlanarak ilerlemesiyle hapisshaneden henüz çıkmış olduğunu dışarıdaki herkese belli ediyordu. Bense hayli zaman uzanmama, Zeynel'in yokluğu sayesinde yuvarlanabilen tek kişi olarak bilinmenin gururuna rağmen cezamın dolduğu gün sanki herhangi bir sabah evimden çıkıyormuşum gibi hemen ayağa kalkıyordum. Gök bana eskisinden çok daha yüksek görünüyordu. Böylece boyumun ne denli uzun olduğunu hatırımdan çıkarmış ve nöbetçilerin gözleri önünde başımı göğe çarpmıştım. Bu öyle tarifsiz bir hayal kırıklığıydı ki; bu olayı, göğün ardındaki hazinenin sahibi tarafından ne yapmam gerektiğine karar verebilmem için aldığım bir ikaz olarak yormak zorunda kalmıştım. Başımın göğe bıraktığı kan izi çatlaklarla kıyas edildiğinde oldukça önemsizdi ve ben hâlâ eskisi gibi hızla koşabilişime şükrediyordum.

Zeynel'i bulmalı, vaat ettiğim ülkede onu sabırsızlıkla bekleyen kardeşiyle buluşturmalıydım. Ceviz resmini tamamlamaları orada herhalde daha kolay olurdu. Bunun için her şeyi ayarlamıştım; kahverengi boyalar, fırçalar, palet, hatta ceplerime birkaç ceviz bile koymuştum. Gök manzarasını ezbere bildiğim sokaklarda pek çok değişiklik yapılmıştı. Göğü tanıyamıyordum fakat değişmeyen tek yanı hâlâ basık olmasıydı. Kimi güneşler de sahiciymiş gibi parlıyor ve tenimi ısıtıyordu. Zamanla çoğalan evler yan yana dizilmiş, en içtekenden dışarı çıkabilmek için diğer evlerin içinden geçildiği, basit birer oda hükmünde irili ufaklı yuvalar haline gelmişlerdi. Artık eskisinden çok daha fazla yamacı peyda olmuştu. Öyle ki bir devlet görevlisi gibi farklı görünmesi gereken kimseler, gündelik elbiseleriyle göze çarpan birkaç çocuğu. Neredeyse herkes mavi önlüklüydü; yeri gelmişken önlüklerin cepleri çoğaltılmış ve tamir çantalarının da hacmi artırılmıştı. Hangi sokağa sapsam benzer şeyler görüyordum ve Zeynel'i bulmak benim için artık gittikçe zorlaşmıştı. İşte orada, zıpladığı için baygınlık geçiren ve ayılınca koşar adımlarla kalabalıktan uzaklaşan çocuk ne Zeynel'di, ne de onun küçük kardeşi olabilirdi. Nihayet yakalanıp da linç edildiğinde Zeynel'in hayatının da bu şekilde sonlanmış olabileceği ihtimalini benimseyerek evime doğru yola koyuluyordum.

* * *

Yanımdaki resim aletlerini ve cevizleri hiç görmediğim kardeşime verecektim. Basık göğümüzle kuracaksa ancak bu derecede bir ilişki kurmalıydı. Üzerine kocaman bir ceviz çizmeli ve iki eli de hâlâ yerindeyken güneşlere dokunmaktan vazgeçmeliydi. Kapıyı onun açmasını umdum. Sanırım içeride kimse yoktu; ben de perdeleri sıyrarak açık pencereden içeri süzüldüm. Yatağım öylece duruyordu. Hapishanede usanmış olsam da uzanmak ve tavanımdaki yıldızları seyretmek her şeye değirdi. Eski düşlerimle halleşmek istiyordum. Bu manzara hep başımı döndürmüştü; yıldızlardan birine istemsiz elimi uzattım ve parmağıma şakacı bir elektrik fırladı. Derken diğerlerine nazaran daha parlak görünen yıldızın henüz çekilmiş bir perde gibi kıpırdadığını fark ettim. İşittiğim Zeynel'in sesiydi: "Hey, buradan bakınca bir kozalağa sıkışmış tırtıl gibi gözüküyorsun." dedi. O böyle der demez kelekler kadar hafiflediğimi hissettim ve yükselip odamda birkaç tur attıktan sonra göğün üzerine kondum. Yüzeyinde yer yer kümelenmiş binlerce çatının her birinden apayrı keleklerin çıkardığı sonsuz bir ülkeydi burası. Ceviz resmi çoktan bitirilmişti.

Alıntı görüşümüzdür.

alıntılar
defteri

www.alintilardefteri.net

İLANDIR

Çağdaş metinler çift mühürlü sandıklar gibi salınmakta
anlamsızlık okyanusunda.

Metinler arası ilişkileri kurmakta zorlanıyor musunuz?
İngeleri kovalayıp durmaktan takatiniz mi tükendi?
Okuduğunuzu **anlayamamaktan** mı şikayetçisiniz?

Yoksa;

Tuna Kiremitçi'leri, Dan Brown'ları, İpek Ongun'ları, Ayşe
Kulin'leri, Wilbur Smith'leri bu yüzden mi
okuyorsunuz?

Artık;

James Joyce, Virginia Woolf, Georges Perec, Oğuz Atay,
İsmet Özel, William Faulkner, Lost, Mallarme, Rimbaud
sizlerin de **başucu yazarları** olacak!

Size istediğiniz eserlerin kilitlerini açacak anahtarlar sunmak
bizim için hiç de zor değil! 7 gün 24 saat durup dinlenmeksizin
çalışan tecrübeli okur kadromuzla hizmetinizdeyiz.

PROTAGONİST ROMAN AJANSI

korku ve titreme-kierkegaard

(İbrahim Kapaklıkaya çevirisiyle Anka Yayınları'ndan)

Günseli Işık

Dostoyevski Kaynaklı Hastalıklara İlaç Önerisi

*Postunu yüzdükleri kurbanlardan bazılarının eti bembeyazdı:
İvan'ı Alyoşa'dan çok sevmeye hastalığı.*

Çirkin yüzü ve sırtında kamburuyla otuzlu yaşlarında genç bir adam, Tanrı'nın varlığı lehine deliller ortaya koymaya çalışanlara 'Tanrı'nın varlığını önceden kabul etmeden, evrendeki olayların Tanrı'nın varlığına işaret ettiğini nasıl kabul edebilirim? Düşüncenin paradokslu tutkusu bilinmeyene yöneliktir. Oysa 'bilinmeyen' gelip dayanılan sınırdır. Düşünce mutlak olarak farklı olanı nasıl tasavvur edebilir?' diye karşı çıkarak Kopenhag sokaklarında geziniyordu. Derdi Tanrı'yı inkâr etmek değildi. Tam tersine Tanrı'yla kurulacak doğru bağın ne olduğunu anlatmak istiyordu: İman etmek güvenmektir, iman etmek teslim olmaktır, iman gerektirdiği sonsuz tutku ancak belirsizlik içinde mümkündür. Sorgulamanız sizi nereye götürecektir? Hiçbir yere... Sorular biter mi? Ve iman etmek isteyen kimse için Tanrı'sız geçirilen her an ölümcül bir tehlike değil midir? Neden anlamak istemiyorsunuz: iman bir paradokstur. Felsefe onu açıklayamaz.

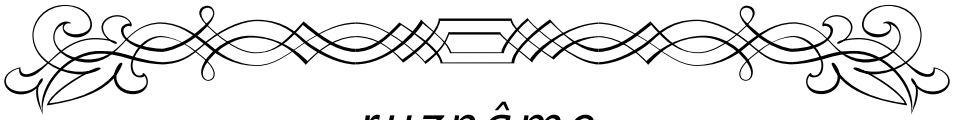
*'İbrahim'in hikâyesini kalpten, sözcük sözcük bilen sayısız kuşaklar vardı.
Bu bilgi kaç tanesini uykusuz bıraktı?'*

Kierkegaard, güneşin altındaki bir şeyi, İbrahim'in hikâyesini boş ve iğreti olmaktan kurtarmak istercesine yeniden yaşar Korku ve Titreme'de. Oğlunu kurban etmek ne demektir? Tanrı'nın bunu istemesi ne demektir? Nasıl bir paradoksun içinden çıkıp da 'İmanın babası' olmuştur İbrahim? Yine de siz bırakın uykusuz kalmayı, İbrahim'in öyküsünü küçük bir çocuğa anlatın. O size cevabı verir.

*'O'nun imanı bir süre sonra ahirette mutlu olacağına değildi.
O'nun imanı burada, bu dünyada kutsal mutluluğu bulacağına idi.'*

Kazancakis'in İsa'yı günaha çağırmasından, Whitehead'in sevimli Tanrı'sına... İnsanın önlenemez yükselişi ve romantizm... Kaybetmenin, dengeyi bir türlü kuramamanın kutsallığı, dünyaya karşı isteksizlik, varlığa sebep bulma telaşesi, Âdem ve Yunus peygamberlere duyulan yakınlık... Emrolunduğu gibi dosdoğru bir Peygamber nasıl da cılız bir ışığa dönüşüyor! Yüzünü buruşturması bile insanın içini ferahlatıyor. En güzel örnek olanı aşağı çekmeye çalışmak mı bu? Yoksa çaresizlik mi? Kabul edelim, İvan'ı sevmekten başka çaremiz yoktu.

Önemli soru-n: Bir peygamberin hayatı nasıl okunur?
İyi bir cevaptır Kierkegaard'inki.

ruznâme

Abdullah Faruk Gönüllü

Çizim: Didem Topcan

14. Bazıları batıyı İslam kültürünün bir devamı olarak görüyorlar. Tam da İslam kültürünün gelişiminin durduğu bir zamanda yükselmeye başlamıştır batı kültürü. "Yahudiliği reddeden Hıristiyanlığı" reddeder; tıpkı İslam gibi...

15. Sözlü kültür binlerce yıl boyunca insanların şairliğini okşayan ve kuvvetlendiren bir unsurdur. Aktarılan şey her seferinde değişir ve gelişir ve zihinlerde olgunlaşır, orayı da olgunlaştırırdı. Çin'de her şiirin ve hikâyenin kasıtlı olarak yarım bırakılması gibi bir adet söz konusudur.

16. Çoğu insan artık müziği bir başka uğraş sırasında, mesela bir yolculuk esnasında dinliyor. Tamamıyla müziğe ayrılmış özel zamanlarımız yok artık. Asla canlı bir tecrübeye dönüşmesine izin vermiyor böylece. Ne yazık ki, şiirler de genellikle iki durak arasında ya da mesela bir kahve molasında okunur oldular. Sanata vaktimiz kalmadı.

17. Her sanatçının toplumdan uzak, aykırı, muhalif ve hatta yabanî olmasında düşünülecek bir taraf vardır.

18. Her eser otobiyografiktir ve pek çok yazar bunu lâfzen de ifade etmişlerdir.

19. Her şair duyarlıkla farklı bir ilişki kurar. Belki bu sebeple diğer ilişkileri yanlış olarak adlandırır. Tarih ve şimdi, başka şairlerin şairliğini sorgulayan şairlerle doludur ve zannediyorum iki şairin şiir vasıtasıyla dost olması mümkün değildir.

20. Masaldan uzaklaştık ve sanat yavanlaştı.

21. Pek çok şair şu başlıkta bir şiir yazmıştır: Şairin ölümü. İncelemeye değer bir nokta...

22. Öznel evrensellikteki bir ortaya koyuştur sanat. Buna göre her şey, tıpkı felsefe gibi genel geçerdir, ama hususî bir zeminde. Sanat felsefeyi kapsar.

23. Attila İlhan'ın "onu çok arıyorum" mısraı bende her zaman derin bir hüznü uyandırmıştır. Şair artık doğrudan dahi seslenemez; "seni çok arıyorum diyemez." Aradığı asla bulunmayacaktır.

24. Yalanı ve sahteyi henüz bebekken öğreniyoruz. Emzikler, mamalar, dadılar... Hepsi gerçeğinin yerini doldurmak üzere var. Yalanı ve sahteyi içselleştiriyoruz yavaş yavaş. Bunlara karşı reflekslerimizi, tepkilerimizi ve hatta yadırgama duyularımızı kaybediyoruz.

25. Elinde hiç ağaç olmayan bir marangoz, atölyesine kapanıp eşya üretmez.

26. Her yazarı beğenmek olanaksızdır. Kan uyuşmazlığına benzer bir durum bu. Böyle bir vaka karşısında, sakince kismetimize şükredip, devam etmemiz lazım. Böyle bir uyuşmazlıktan, bir polemik üretmek ahmakça olacaktır.

27. Ben Abdullah'ın a'sını yazıyorum, sen Âdem'in a'sını görüyorsun.

28. Şiir şairin üretim araçlarından biridir sadece. Asıl büyük eser, şairin yaşamıdır. Çünkü kim ne derse desin, şairlik bir yaşam tarzı, bir yaşam tercihidir. Yalnız romantik bir şekilde söylemiyorum bunu. Şiir zaten, dünyanın bambaşka, apayrı bir algılanışının neticesinde ifadesini bulur. Dünyayı da, böyle aykırı bir algıyla idrak eden, her türlü eylemini şiir tadında ortaya koyacaktır zaten. Dolayısıyla, bizim için bir şairin yaşamı her zaman en çekicisidir. Şiirinde hissedemediğimiz, yakalayamadığımız güzelliği; şairin hayatında, hayat hikâyesinde, günlüklerinde yakalarız. Ya da şairin bir bardak çay içtiğini düşünün. Belki özellikten, yegânelikten uzaktır ama kesinlikle özgün bir yanı vardır. Oturup izleyebilir ve şiire has bir duyuyu yakalayabilirsiniz.

"Ama bu başka bir öyküdür, başka bir zaman anlatılmı"

Michael Ende

Çizim: Kadir Yanac

mum - la chandelle

Esat Arslan

Alev saçar balmumu bir Rodin heykelidir
Simsiyah bir zemherîde raks eder kor parçası
Titrek yıldırımların işvesinden kaçamaz
Zonklayan bir beyinde İblis edasındaki
Karanlığı yalayan hezeyan bulutları

Oynaşiver kızıl mum kafatasıma inat
Narin bir çift kibritle alev alan saçların
Erisin lavlarında demir parmaklıklarım
Kitlenmiş dudakları sırtın okşuyorsa da
Sözlerim görmediğim yüzünden sihirlenir

Cehennem sırtlarında kılıç şakırtıları
Düşünle düşünceler kurtulur zindanlardan
Devrimin kollandır ürkekçe omuzlayan
Tutku saltanatının ezeli haşmetini
Gözlerim görülmemiş bir yüzün esiridir

Kıvrılıver tutkularla fırçalanmış kızıl mum
İpeksi kibritleri dudaklarım söndürür
Dudaklar ki bir tâcın girdabında gark olmuş
-Tanrı'nın nakşettiği cehennemse de yüzün-
Özgürlük tütsüsünü dilinden emmeliydi

pinpon hikâye

Murat Murat

-tefrika-

- Alo!
-Asım bugün seninle hiç konuşmadık, tamam mı?
-?
-Tamam mı?
-Tamam da...
-Sana güveniyorum.

Hey gidi Asım'ım...

Tüm çocukluğum ve ilk gençliğim boyunca hem bir kardeş gibi sevdiğim hem de en ham duygularıyla kıskandığım biricik dostum. Sayende ömrümün en güzel yılları tatsız bir eziklik ve itiraf edilmesi güç bir suçluluk duygusuyla boğuşarak geçti... Sağlık olsun.

Şimdi ben tam da seni ve tüm suçluluk duygumu hayatımdan çıkartabilmiş ve nihayet kendime yeni bir hayat kurabilmişken, sen o her zamanki iyi niyetli, masum ve güdüsüz halinle yeniden hayatıma süzülüp ayrı geçirdiğiniz yıllar boyunca üst üste koyarak biriktirdiğim her şeyi yerle bir ettin. Of be Asım! Neden aradın sanki beni ve onca yalanı söylemeye neden mecbur ettin.

Aylar evvel şiir dosyanı ilk elime aldığım anı hatırlıyorum. Sıradan bir iş günüydü. Hemen her gün olduğu gibi o sabah da bir düzine dosya basılmaya değip değmeyeceklerine karar vermem üzere beni bekliyordu.

Açıkçası Kibrit Yayınları'ndaki işimi seviyordum. Amatör yazarların edebi istikballeri üzerinde hüküm sahibi olmak hoşuma gidiyor, bende bir çeşit tatmin duygusu yaratıyordu. Bu arada sırası gelmişken yayınevimizden ve sanatsever patronumuzdan da bahsetmek gerek sanırım. Kibrit Yayınları daha evvel yayınlanmamış yazarların ilk kitaplarını basmasıyla ünlenmiş sıra dışı bir yayıneviydi. Elbette bizi sıra dışı yapan yazar seçimlerimizden ziyade bu acemi yazarlarla yakaladığımız yüksek tirajlardı. Hemen her yazarımız nice kalburüstü yazarı geride bırakıyor, on kitabımızdan en az dördü "çok satan" oluyordu. İşin garibi yayınevimizden çıkan yazarların neredeyse hiçbirinin ikinci bir kitaplarının olmaması hatta pek çoğunun eser vermeyi bırakmış olmalarıydı. Bu gizemli durum elbette pek çok kimsenin dikkatini çekmekte, bilhassa camiada yayınevimiz hakkında ziyadesiyle nahoş dedikodular dönmekteydi.

Hakikatte dostum, Kibrit Yayınları ve kardeşi olan onlarca yayınevi, ajans vs. kirli uyuşturucu parasını aklamak üzere İlhami KÜLHAN tarafından kurulmuş paravan şirketlerdi. Evet, dostum yanılmıyorsun, merhum Yusuf amcanın yumrukladığı mafya babasının ta kendisi. Gerçi bu adama "mafya babası" deyip geçiştirmek yanlış olur. Bana kalırsa sevgili patronum hem dahi sayılabilecek kadar zeki birisi, hem de iyi sanattan anlayabilecek kadar entelektüel birikim sahibidir. Her neyse, İlhami Bey'in kirli parasını aklamak için kültür-sanat sektörünü seçmesinde şüphesiz düşük vergi oranlarıyla beraber sektördeki başıboşluğun ve piyasalardaki unutulmuşluğunun da payı büyüktür. Takdir edersin ki kültür-sanat ancak dev holdinglerin gider kalemlerinde gelir amacı gütmeksizin yapılan bağışlarla bir arada görülür ki, bu adamlar da bu işin reklamını böyle yaparlar. Tabi arada işin aslını görebilen uyanık adamlar da çıkabilir. Tıpkı çalıştığı bankanın kültür sanat ayağına hortumlandığını fark eden Yusuf amca gibi...

Böylelikle asla basılmayan binlerce kitap, asla raflarını süsleyemeyecekleri kitapçevlerine satılır, dergilere, gazetelere fahiş fiyatlarla ilanlar verilerek gereksiz masraflar yaratılır, sayfalarınız saçma sapan ajanslara kiralanılır, dudak uçuklatacak bütçeler ayrılarak kültür-sanat adı altında bankalar hortumlanır. Ve milyonlarca kara dolar zavallı yazarların alın teriyle aklanır.

İtiraf etmek istemesem de bu işlerin böyle yürüdüğünü biliyordum. Dahası yazar kadromuzun pek çoğunun - vahim sayılabilecek - akıbetlerini de biliyordum ki bu noktada telif olarak ödenen her kuruşun İlhami Bey için fuzuli masraf olarak görüldüğünün altını çizmem gerek. Bir editör olarak kendimce bir denge tutturmuştum. Yazılarını beğenip ateşe attığım onlarca yazara karşı hissettiğim kıskançlık ve intikam duygusunun karşısına, yazılarını reddederek hayal kırıklığına uğrattığım yüzlercesine bir bakıma iyilik yapmış olduğum gerçeğini koyuyor, kendimce vicdani bir düzen kuruyordum. Daha fazlasını irdeleyecek gücüm yoktu ve yeni yeni elde ettiğim yaşam standartlarımı kaybetmekte hiç işime gelmezdi.

Dosyalardan birini seçtim ve kısaca göz attım. Ardından bir diğerine ve bir diğerine daha... Hiç ışık yoktu. Bir yenisini almak üzere zarf öbeğine uzandığımda diğerleri arasından kendini belli eden buruş buruş bir zarf dikkatimi çekti. Üzerindeki yazı, bilhassa kendisini takip eden diğer harflerden belirgin şekilde daha büyükçe yazılmış bir "A" ve bu "A" harfinin kuyruk kıvrımı bana bir yerlerden tanıdık geliyordu. Sakin bir tavırla zarfı diğerlerinin arasından çekip aldım. Ve yine aynı sakin tavırla gönderici kısmındaki ismi okudum. Şaşılacak şekilde sakin kalmaya devam ediyordum.

"İşte" demiştim sükûnetle, işte beni yıllarca sefil bir yancı rolünü oynamaya mecbur eden hayatımın kahramanı yine gelip içine sıçabilmek üzere hayatıma karışıyor. Bir şeyler yapmalıydım Asım, yeniden hayatıma girmene izin veremezdim. Seni sefil bir hayata mahkûm edecek olsa bile dosyanı hasıraltı etmeliydim... Zalimceydi, hele senin moral durumundaki bir şair için fazlasıyla zalimceydi biliyorum. Dosyanı imha etmeme engel olacak kadar güçlü olmasa da yıllar sonra tekrar senin yüzünden vicdan azabı çekiyordum.

Günler sonra, evrak imha makinesinde lime lime oluşunu gözlerimle gördüğüm şiir dosyasını şefimin elinde gördüğümde nasıl şaşırıldığımı tahmin edersin. Nasıl olduysa dosyan adamın eline geçmiş ve sapık herif şiirlerine âşık olmuştu.

Çaresizdim. Ucundan kıyısından da olsa hayatıma ilişecektin ve ben kendimi bu yüzleşmeye nasıl hazırlayacağımı bilemiyordum. Haftalar geçmek bilmedi, biricik karım ki kendisi bir şıllık değildir. Aslında gıyabında şıllık derken aklımdan geçen kişi de değildir. Ki kendisi ilk karımdır. Yani şıllık olan. Ama aslında şıllık değildir. Yani ilk karım da şıllık değildir. Of her neyse sandığından başka birisidir işte... Biricik karım sürekli neyim olduğunu öğrenmeye çalışıyor ve ben kendimi kapattıkça sinir bozucu bir fedakârlıkla kabahati kendinde arıyordu. Ve ben önce seni, sonra kendimi ve sırf mükemmel bir eş olduğu için biricik karımı suçluyor, lanetler okuyarak sadece gölgenin bile hayatımı yavaş yavaş darmadağın edişini gözlüyordum.

Nihayet bir gün beni aradın. Bunca sene nasıl muhafaza ettin numaramı Asım? Ve ben nasıl oldu da yeni bir hayata yeni bir numarayla başlayamadım. Sence de bu durum zavallı bir yazarın elinden çıkmış yarım yamalak bir kurguya benzemiyor mu? Zamanlaman mükemmeldi... En dipte olduğunu düşündüğün anda, dost bilerek bana yönelmiştin. Affet beni Asım, bir kez daha yüklenemezdim bu sorumluluğu. Bu kez neyin vicdan azabını çekecektim? Senin düşkünlüğünü görüp iddiasız fakat makul bir karakter sahibi olan benim, tam da gençlik yıllarının sona erip de hayatın tüm gerçekliğiyle omzumuzu tünediği şu günlerde tüm o fantastik ve karizmatik yönlerinle senden, her anlamda daha mutlu, daha rahat ve daha saygın bir konuma sahip oluşumdan ötürü duyumsadığım tatmin ve intikam duygusunun mu? Eğer bir intikam alınmışsa bu benimki değildi Asım. Şimdi geldiğim bu noktada yeniden dost olamazdık. Senden yüz çevirmek zorundaydım.

Ah be Asım aramasaydın ya beni!

Aramasaydın da otuz beş senelik hayat arkadaşının ardından onsuz bir dünya kuramayıp, yatağında sükûnetle ölen anamı arabaların altına atmasaydım. Çocukken dolabından gazozlar aşırıldığımız babamın bakkalının mukaddes hatirasına lekeler sürmeseydim. Babacan çavuşumuzun kemikli çenesine bir yumruk indirmek zorunda kalmasaydım ve Asım her şeyden habersiz masum ilk eşime şıllık diye iftira etmeseydim. Aramasaydın da bende bunca yalanı gözü kapalı uydurmasaydım.

Peki, suçlu muyum Asım? İyi kötü bunca yıllık dostumdan yüz çevirmekle, bunca sıkıntısının arasında bir düzine yalanla belki de canını sıkmakla bir suç mu işledim? Şimdi sen vefalı ben de vefasız mı oldum yani? Başın sıkıştığında dost bilip bana yönelerek beni bir sorumluluğun altına mı sokmuş oldun? Her gün milyonlarca insan, milyarlarca yalan söylüyor. Söylesene Asım bu yalanlara kanaanlarda hiç mi kabahat yok?!! Madem yine "dost" olduk ve madem bazı

sorumluluklarım var o halde nasıl oldu da sen biricik dostuna dair bunca yalana kanacak kadar onun hayatından bihaber kalabildin? Yok be Asım bu saatten sonra dost olamayız.

Dinle Asım! Hayatım hep senin gölgede geçti. Hatırlasana! Ne çapkındın sen, bende sevmiştim Cemre'yi ama sen benden hızlı davranmıştın. Hoş davranmamış olsan... Neyse... Derslerin de iyiydi, bir türlü aklım almazdı zerre çalışmadan nasıl hep beş aldığını. Çok güzel top oynardın lan Asım, hep doksana takardın golleri. Ben kadroda yerim sağlam olsun diye kaleci olurum. Efe adamdın ha! Çok pis dalardın adama, mahallede herkes korkardı senden, gözü karaydın. Çok sönük kalırdım yanında, sen hep beni kollardın. Anasını satıyım süper kahraman gibi adamdın. Elinden her iş gelir her yaptığını da iyi yapardın. Ve bu mükemmelliğinle beni hep sıradanlığa mahkûm ederdin.

Ben de ilginç adamdım lan! Hatırlasana! Şiir yazardım... Bok varmış gibi sende şiir yazmaya başladın. Yetmedi ilk şiirini bir dergide yayımlatmayı başardın. Sen elinde dergi, samimi bir sevinçle ilk edebi başarını biricik dostunla kutladığın gün ben de edebiyata küsmüştüm. Eziyordun beni Asım. Aşağılanmış hissediyor, seni ölesiye kıskanıyordum. Azıcık kibirli olsaydın, şöyle açık açık biraz hakaret etmiş, beni küçük düşürmüş aşağılamış olsaydın böyle olmazdım. En azından seni suçlayacak, nefretimi meşru kılacak bir şeyler olurdu elimde. Oysa sen hep iyi niyetli ve masumdun sadece kendin oluyordun. Ve ben en güzel yıllarımı vicdan azabıyla geçirdim. Kendimden başka suçlayacak kimsem olmadı. Bu ne kadar zordur bilir misin?

Sonra ayrıldık. Nasıl oldu bu? Ben askere gittim. Sen mahalleden taşınmışsın. Şiir ağır basmıştı, bir daha ne top oynadın, ne çapkınlık yaptın, Cemre'den de ayrılmışsın. Sahi okulu da bıraktın değil mi?

Ben? Ben askerden döndüm, çarşıda gördüğüm kızla evlendim. Babamın senesi dolmuştu, kırk gün sonra anam öldü, altı ay sonra da aşkım. Dört ay daha aynı evde yaşadık karımla sonra edebimizle ayrıldık. Bakkalı sattım, yerine CD dükkânı açtılar. Parası bittikten iki ay sonra iş buldum. Asker arkadaşım yanına, yayınevine aldırıldı beni. Mahalleden arkadaşlarla aram yoktu. Hepsisi evli barklı adamlardı. Karıları benim gibi başiboş, ipsiz sapsiz adamlara görüşmelerini istemiyorlardı. Akşamları Cemre'yle çardakta oturmaya başladık. Eski günlerden, okuldan, senden falan bahsediyorduk. Ayrılığınızı atlatamamıştı o zamanlar. Değiştiğini söylüyordu, yersiz yere kıskançlık ettiğini. Olur olmaz sıkıntılar uydurup kendine acı çektiğini anlattı bana. İçine kapanmışsın, ruh sağlığın bozukmuş. Ve bir gün olmayan bir adamı bahane edip kendi kendini terk ettirmişsin. Öfkesine yenik düştüğünü, seni terk etmekle hata ettiğini sayıklıyordu. Zor bir dönemden geçiyormuşsun, daha sabırlı davranmalı sana destek olabilmeliymiş, şimdi kim bilir ne haldeymişsin. Bütün kabahati kendinde buluyordu. Ben de kendimce sıkıntılı bir dönemden geçiyordum. Sensiz bir hayatta kendime bir yer bulmaya çalışıyor, hem özgür hem de savunmasız hissediyordum. Yokluğunda

kendi hayatımın başrolü olmayı denemiş, hazımsız bir iştahla her şeyi elime yüzüme bulaştırmıştım. Başarısız bir evlilik yapmış, şaibeli bir kariyere henüz başlamıştım. Ortak noktamız sendin Asım ve ikimizde seninle ilintili acılar çekiyorduk. Sen bizi birbirimize yaklaştırdın ve zamanla çekildin aramızdan. Unuttuk seni, daha az anmaya başladık. Birbirimizden, hayattan, gelecekte falan bahsetmeye başladık. Hatıran silindikçe güçlendiğimi hissediyordum. İşimi sevmeye, hayatımı düzene koymaya başladım. Cemre de atlattı ayrılığınızı. Sonra mahallede adımız çıkmaya başladı, eh ben zaten seviyordum Cemre'yi, sen gidince o da beni sevdi, tüm mahalleli de yakıştırmıştı zaten. Bahar gelince düğün yaptık biz de...

Asım. Sırf sevdiğin kızla evlenmiş olduğum gerçeğini öğrenmenden çekindiğim için, tüm saflığına, iyi niyetine rağmen kendi şahsiyetsizliğimden ötürü haksız yere senden nefret ettiğim için ve her şeye rağmen ne kadar zavallı ve alçalmış olduğumu fark edebildiğim için seni hayatımda istemediğimi düşünebilirsin. Haksız da sayılmazsın; yine de senin asla böyle düşünmeyeceğini de biliyorum. Kadim ve biricik dostum! Bencildim ve korkakça davrandım biliyorum. Biliyorum ki tüm dostluğumuz boyunca kendi kendime yaşattığım aşağılanma hissinin her zerresini fazlasıyla hak ettim ve evet tüm sayıklamalarıma rağmen vefasız olan da bendim. Yine de bil ki ben seni hep kardeşimmiş gibi sevdim ve ihtişamlı geçmişinin ardından düşüşünü her görüşümde ölesiye üzüldüm. Evet kıskanmıştım seni, fakat gözlerime dikkatle bakanlar seni izlerken taşıdıkları gururu da fark edebilirlerdi. Ve Asım tüm ezilmişliğime rağmen varlığını bilmek bende garip bir güven duygusu yaratırdı...

Görüyorsun ya Asım, hayat bizi nerelere getirdi. Şimdi neden sana bu kötülüğü yaptığımı biliyorsun. Ve ben de biliyorum ki her zamanki müşfik tavrıyla bana mukabele edeceksin.

Ellerim titreyerek çeviriyorum numaranı. Yorgun sesini tekrar duyacağım için heyecanlıyım. Son ana kadar bilmiyorum ne söyleyeceğimi, düşünecek vaktim de yok. Ve telefonunu cevaplıyorsun. Sessizlik. Belli ki şaşkınsın sen de. Sessizlik daha fazla uzamamalı, bir şeyler söylemeliyim. Ne söylediğimi düşünmeden konuşuyorum;

-Asım bugün seninle hiç konuşmadık, tamam mı?

-?

-Tamam mı?

-Tamam da...

-Sana güveniyorum.